

**EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

MERT YAVUZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. TUĞBA SEDA ÇOLAK TURAN

DÜZCE, 2023

**EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

MERT YAVUZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. TUĞBA SEDA ÇOLAK TURAN**

DÜZCE, 2023

KABUL VE ONAY SAYFASI
T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Mert YAVUZ tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Tuğba Seda ÇOLAK TURAN
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Tuğba Seda ÇOLAK TURAN
Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Okan BİLGİN
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Pınar ÖZDEMİR
Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 10.07.2023

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

imza

Mert YAVUZ

TEŞEKKÜR

Çocukların gelişimi toplumun geleceği için kritik öneme sahiptir ve aile, çocukların temel gelişim sürecinin şekillendiği önemli bir kurumdur. Bu çalışma, ebeveynlerin kendi çocukluk deneyimlerinin çocuklarını yetiştirme tarzlarına nasıl yansıdığını araştırmak için derinlemesine bir inceleme sunmaktadır. Tez sürecinde fikrin oluşma, gelişme ve sonlanma aşamasında katkılarından ötürü başta ailem olmak üzere tüm ebeveynlere ve destekleyen hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmayı yapmaya karar verdiğimde zor bir süreç olacağını düşünüyordum. Uzun ve yorucu olan bu süreçte yol göstericiliği ve katkıları ile en büyük destekçim değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Tuğba Seda ÇOLAK TURAN'a en içten dileklerle teşekkür ederim.

Bugünlere gelmem de şüphesiz ki üzerimde çok emeği olan, sevgisiyle ve fedakârlıklarıyla beni hep destekleyen babam Gıyasettin YAVUZ'a, kucağına başımı koyduğum anda tüm sıkıntılarımı unutturan canım annem Birsal YAVUZ'a, tez yazım sürecinde hep yanımda olan biricik ablam Betül YAVUZ GÖKTAŞ'a ve eşi, ağabeyim İbrahim GÖKTAŞ'a teşekkür ederim.

Lisans eğitimimden bugüne kadar her zaman yoluma ışık olan ve izlerini takip etmekten hep onur duyduğum, her koşulda yanımda olan, cesaretlendiren kıymetli hocam Doç. Dr. Okan BİLGİN ve ailesine minnettarlıkla teşekkür ederim. Ümitsizliğe kapıldığım zamanlarda elimden tutup kaldıran değerli dostlarım; ağabeyim Müjdat KAŞDAŞ'a, meslektaşım ve manevi kız kardeşim Hilal VURAL'a ve arkadaşlarıma, gözlerine baktığımda enerji bulduğum öğrencilerime, çalışmalarımı okuduktan sonra geri dönütler veren hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

10 Temmuz 2023

Mert YAVUZ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	3
BEYAN.....	5
TEŞEKKÜR	6
İÇİNDEKİLER	7
TABLolar LİSTESİ.....	i
EKLER DİZİNİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İTHAF	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
1.6. TANIMLAR.....	6
2.LİTERATÜR.....	7
2.1. ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI.....	7
2.1.1. Ebeveyn ve Çocuk İlişkisi.....	7
2.1.2. Yaygın Çocuk Yetiştirme Tutumları	9
2.1.2.1. Demokratik Tutum.....	9
2.1.2.2. Baskıcı ve Otoriter Tutum	10
2.1.2.3. Aşırı Hoşgörülü ve İzin Verici Tutum	10
2.1.3. Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Faktörler	11
2.1.3.1. Kişisel Özellikler ve Deneyimler	12

2.1.3.2. Aile içi İlişkiler ve Evlilik Doyumu	13
2.1.3.3. Sosyoekonomik Durum.....	13
2.1.3.4. Çocuğun Cinsiyeti	14
2.1.3.5. Eğitim Durumu.....	15
2.1.3.6. Çalışma Koşulları	15
2.1.4. Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Yönelik Yapılan Araştırmalar.....	16
2.2. OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI	19
2.2.1. Çocukluk Yaşantıları.....	19
2.2.2. Çocukluk Yaşantılarına İlişkin Kuramsal Görüşler	19
2.2.3. Olumsuz Çocukluk Yaşantıları	22
2.2.4. Olumlu Çocukluk Yaşantıları	23
2.2.5. Olumlu Çocukluk Yaşantıları ile ilgili Yapılan Araştırmalar.....	24
3. YÖNTEM.....	28
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	28
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	28
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	30
3.3.2. Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği.....	30
3.3.3. Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ-C)	30
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	31
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	31
4. BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1. YAŞ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	33
4.2. EBEVEYN ROLÜ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	35
4.3. ÖĞRENİM DÜZEYİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	36

4.4. ÇOCUKLUĞUN GEÇTİĞİ YER DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR	37
4.5. EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR	39
4.6. EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARININ DEMOKRATİK TUTUMU YORDAMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	40
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
5.1. SONUÇLAR.....	41
5.2. ÖNERİLER.....	49
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	49
5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler.....	49
KAYNAKÇA	51
EKLER.....	62
EK-1: HİSTOGRAM GRAFİKLERİ	62
EK-2: Q-Q PİLOTS TESTLERİ	64
EK-3: ETİK KURUL İZİNİ	66
EK-4: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	67
EK-5: OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI ÖLÇEĞİ	69
EK-6: ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ	70
EK-7: ÖLÇEK İZİNLERİ.....	72
ÖZGEÇMİŞ.....	73

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Örneklem Grubunun Dağılımı.....	28
Tablo 2. Değişkenlerin Tek Değişkenli Normallik Analizi Basıklık-Çarpıklık Katsayıları	31
Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	33
Tablo 4. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları	34
Tablo 5. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Ebeveyn Rolüne Göre t-testi Sonuçları	35
Tablo 6. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Öğrenim Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları	36
Tablo 7. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Çocukluğun Geçtiği Yere Göre One-Way Anova Testi Sonuçları.....	38
Tablo 8. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Değerleri	39
Tablo 9. Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Demokratik Tutumu Yordamasına Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları	40
Tablo 10. Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Demokratik Tutum Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Basit Regresyon Analizinin Coefficient Tablosu.....	40

EKLER DİZİNİ

Ek-1: Histogram Grafikleri

Ek-2: Q-Q Plots Grafikleri

Ek-3: Etik Kurul İzni

Ek-4: Demografik Bilgi Formu

Ek-5: Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği

Ek-6: Anne Baba Tutum Ölçeği (ATBÖ-C)

Ek-7: Ölçek İzinleri

ÖZET

EBEVEYNLERİN OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Mert YAVUZ

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tuğba Seda ÇOLAK TURAN

Temmuz 2023, 72 Sayfa

Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada ayrıca ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumlarının çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına da bakılmıştır. İlişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilen araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan ve ortaokul eğitimine devam eden çocuğu olan ebeveynlerden oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 31 ile 64 yaş aralığında yaş ortalaması 41.94 olan ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 313 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ebeveynlerin demografik özelliklerini tespit etmek için Kişisel Bilgi Formu, olumlu çocukluk yaşantılarını değerlendirmek amacıyla Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği (OÇY), çocuklarına karşı sergiledikleri tutumları ölçmeye yönelik Anne-Baba Tutum Ölçeği-C Formu (ABTÖ-C) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler normallik varsayımını sağladığı için parametrik karşılaştırma istatistikleri olan bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Kavramlar arası ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Değişkenler arasında korelasyon düzeyinin anlamlı çıkması ile basit regresyon analizi yapılmıştır. Veriler SPSS-22 Paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumu alt boyutu olan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Olumlu çocukluk yaşantıları demokratik tutumu yordamaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin yaşa göre yalnızca demokratik tutum alt boyutunda farklılaştığı görülmektedir. Ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutundan aldıkları puanların ebeveyn rollerine göre anlamlı bir fark gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ebeveynlerin öğrenim düzeyi ile çocuk yetiştirme tutumu tüm alt boyutlarında anlamlı farklılaşmalar bulunmuştur. Çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin çocukluğun geçtiği yere göre yalnızca otoriter tutum alt boyutunda farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn, Olumlu çocukluk yaşantıları, Çocuk yetiştirme tutumları

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTS' POSITIVE CHILDHOOD EXPERIENCES AND PARENTING ATTITUDES

Mert YAVUZ

Duzce University

Graduate School of Education, Department of Educational Sciences

Master of Science Thesis

Advisor: Assoc. Prof. Tugba Seda COLAK TURAN

July 2023, 72 pages

The aim of this research is to examine the relationship between parents' positive childhood experiences and their parenting attitudes. The study also examined whether parents' positive childhood experiences and parenting attitudes differ based on various demographic variables. The population of the research conducted using a correlational survey design consists of parents who have children attending middle school and living in Turkey. The sample of the research consists of 313 parents with an age range between 31 and 64, and a mean age of 41.94. The participants were selected using a convenient sampling method. In the research, a Personal Information Form was used to determine the demographic characteristics of the parents. The Positive Childhood Experiences Scale (PCES) was used to assess positive childhood experiences, and the Parental Attitude Scale-C Form (PAS-C) was used to measure the attitudes exhibited by parents towards their children. Parametric statistical tests, specifically independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA), were used in the research as the collected data met the assumption of normality. The interrelationships between concepts were calculated using the Pearson correlation coefficient, also known as the Pearson product-moment correlation coefficient. With the significant correlation between variables, a simple regression analysis was conducted. The data was analyzed using the SPSS-22 software package. According to the research findings, a significant difference was found between parents' positive childhood experiences and the sub-dimension of parenting attitude, specifically the democratic attitude. Positive childhood experiences predict democratic parenting attitudes. In the scope of the study, it is observed that the variables under consideration only differ in terms of the sub-dimension of democratic attitude, based on age. The results indicate a significant difference in the scores of parents' democratic attitude sub-dimension based on their parental roles. Significant differences were found in all sub-dimensions of parenting attitudes based on parents' educational levels. The results of the study indicate that the variables under consideration only differ in terms of the sub-dimension of authoritarian attitude based on the place where childhood was spent.

Keywords: Parenting, Positive childhood experiences, Parenting attitudes.

İTHAF

Aileme...
Temmuz, 2023

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Günümüzde çocuk yetiştirmek, çocukların sağlıklı gelişimi ve mutlu bir çocukluk yaşantısı sağlamak toplumların en büyük önceliklerinden biri haline gelmiştir. Toplumlar varlıklarını devam ettirmek, sürdürülebilir kalkınmasını sağlayabilmek ve hedeflerine ulaşabilmek için çocuk yetiştirme konusuna önem vermektedir. Toplumların geleceği için büyük önem arz eden çocuk yetiştirme konusunda toplumun yapıtaşı olarak nitelendirilen aile kurumuna ve ebeveynlere büyük görevler düşmektedir (Yörükoğlu, 2008).

Çocukların dünyaya gözlerini açtığı ilk ortam aile ortamıdır. Ailede beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak ve sevgi dolu bir ortamda büyümelerini sağlama sorumluluğu ebeveynlere aittir (Yavuzer, 2021). Ebeveynler çocuklarının fiziksel gelişimlerini desteklemekle birlikte sevgi, ilgi ve kabul görmek gibi duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlamaktadır (Cantekin ve Akduman, 2022). Çocuklar, ebeveynlerine güven duyarak dünyayı keşfetmektedir (Özyürek, 2022).

Çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynler en önemli rol modellerdir. Çocuklar aile ortamında ebeveynlerini taklit etmektedir ve onların davranışlarını örnek almaktadır. Bu nedenle ebeveynlerin tutumları, davranışları, değerleri, çocukların karakter ve kişilik gelişimini şekillendirmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumlar, çocukların kişilik gelişimi ve psikososyal uyumları üzerinde etkilidir (Öztürk, 2016). Çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerinde ve yetişkinlik dönemindeki davranışlarının şekillenmesinde ebeveyn tutumları rol oynamaktadır (Ayran ve Çelebioğlu, 2013). Çocuklar ebeveynleri ile özdeşim kurmaktadır ve anne babasının tutumunu benimsemektedir (şanlı ve Öztürk, 2015).

Ebeveynler çocuklarını yetiştirme sürecinde çocuklarına karşı olumlu veya olumsuz tutumlar sergileyebilmektedir. Ebeveynlerin sergiledikleri tutumlara yönelik birçok sınıflandırma yapılmıştır ve bu sınıflandırmalar ışığında ebeveyn tutumlarını demokratik tutum, baskıcı/otoriter tutum ve aşırı hoşgörölü tutum olmak üzere üç başlıkta sınıflandırmak mümkündür (Özyürek, 2018). Ebeveynlerin çocuğunu birey

olarak kabul ettiği ve çocuğunun fikirlerine önem verdiği demokratik tutuma göre yetişen çocukların problem çözme becerileri yüksek, sağlıklı benlik algısına sahip, girişimci özellikleri vardır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Ceza ve katı kuralların sergilendiği baskıcı ve otoriter tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların otorite figürlerinden çekinen, boyun eğen, zayıf kişilere karşı saldırgan tutumlar sergileyebileceği bilinmektedir (Eroğlu ve Odacı, 2019). Abartılı sevginin sunulduğu aşırı hoşgrl tutumun sergilendiği aile ortamlarında sağlıksız bir iletişim ve çocuğa verilmiş hakların sınırsızlığı durumu söz konusudur (zyrek, 2018). Ebeveynler tarafından sergilenen olumlu tutumlar çocuğun sağlıklı gelişimine katkıda bulunurken olumsuz tutumlar ise çocuğun yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin kişisel özellikleri, kültür ve aile değerleri, çocukların yaş ve gelişim düzeyi, eğitim düzeyi, ekonomik durum, sosyal evre, evlilik doyumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler, ebeveyn tutumları üzerinde etkili olabilen bazı ana faktörlerdir. Bütün bu faktörlerle birlikte ebeveynlerin kendi çocukluk yıllarındaki deneyimlerinin sergiledikleri tutumlar üzerinde etkisinin olduğu bilinmektedir (Yavuzer, 2021).

Birçok kurama göre yetişkinlik döneminde sergilenen tutum ve davranışların temelini çocukluk dönemi yaşantıları oluşturmaktadır. Bireyin ocukluk döneminde maruz kaldığı deneyimler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Bireyin ocukluk yaşantılarının olumlu veya olumsuz olması beyin sağlığı ve gelişimini etkileyen faktörlerdendir (Bethell vd., 2019). Bireyin ocukluk döneminde ebeveynlerinden gereken ilgiyi, sevgiyi, değerini görmesi; yetiştiği ortamın güvenli, huzurlu ve mutlu olması; çevresi tarafından kabul edilmesi ve desteklenmesi, kurduğu ilişkilerin sağlıklı olması ve sosyalleşmesi gibi olumlu olay ve durumları içeren çocukluk deneyimleri olumlu çocukluk yaşantıları olarak bilinmektedir (Doğan ve Aydın, 2020).

Olumlu ocukluk yaşantıları, çocukların güvenli, destekleyici ve teşvik edici bir ortamda yetişmeleriyle ilişkilidir (Masten ve Coatsworth, 1998). Bu ortam, çocukların başarılarını takdir etmelerine, hatalarından öğrenmelerine ve kendilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Çocukluk yıllarında ebeveynlerin sıcaklık, sevgi ve destek sunan bir ilişki içinde olmaları çocukların güvenli bağ kurmalarına yardımcı olmaktadır (Spera, 2005). ocuklarının ihtiyaçlarını anlayan ve ilgi gösteren ebeveynler çocuklarının bilişsel ve duygusal gelişimlerine olumlu katkı sunmaktadır. Ebeveynler

tarafından çocuklarla kurulan etkili iletişim ve empati; çocuğun duygusal ihtiyaçlarını anlamasını ve kendini daha iyi ifade etmesini sağlamaktadır (Gökçe, 2013).

Aile ilişkileri iyi ve sağlıklı olan çocuklar başarılı bir çocukluk dönemi geçirmektedir. Sağlıklı ilişkilerin olduğu ailelerde büyüyen çocukların mutlu, uyumlu ve yapıcı bireyler olarak yaşamını devam ettirdiği bilinmektedir (Spera, 2005). Sağlıklı aile ilişkilerinin olmadığı ailelerde yetişen bireylerin ise uyumsuz davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Ebeveynlerin sevgi ve ilgisinden yoksun büyümek birtakım davranış ve uyum bozukluklarına neden olabilmektedir (Yavuzer, 2021).

Tüm bu bilgiler ışığında bireyin gelişim sürecinde çocukluk dönemi deneyimlerinin ve bu dönem içerisinde ebeveynlerin sergilemiş olduğu tutumların önemi görülmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından sevilen, desteklenen ve olumlu tutumlarla yetişen bireyler sağlıklı bir gelişim süreci geçirecektir ve kendi ebeveyn olduğunda da sergileyeceği tutumları etkileyecektir. Böylelikle olumlu yaşantıların nesilden nesile aktarımı gerçekleşecektir (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Bu araştırma, çocukluk döneminde olumlu yaşantılar geçirmenin ve bu olumlu yaşantıların yetişkin yaşamında ebeveynlik davranışlarına yansımalarının nasıl olduğuyla ilgilidir. Tüm bu bilgiler ışığında, çalışma kapsamında ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile olumlu çocukluk yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1- Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları
 - a) Yaşa,
 - b) Ebeveyn rolüne,
 - c) Öğrenim düzeyine,
 - d) Çocukluğun geçtiği yere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 2- Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 3- Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları çocuk yetiştirme tutumlarını yordamakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocukluk yılları bireyin kişilik gelişimi açısından önem arz eden bir dönemdir. Çocukluk yıllarında kişilik gelişimi ve psikososyal uyum ebeveynlerin tutumlarına bağlı olarak şekillenmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumlara bağlı olarak yetişkinlikteki davranışların temeli atılmaktadır. Bireyin çocukluk yıllarında yaşadığı deneyimler gelecekte kendi çocuklarına karşı sergileyeceği tutumlar üzerinde de etkili olabilmektedir (Yavuzer, 2021). Ebeveynler kendi çocukluk deneyimlerini çocuk yetiştirme sürecinde bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde kullanabilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocukluk yıllarındaki deneyimlerinin olumlu ya da olumsuz etkilerinin çocuk yetiştirme tutumlarına nasıl yansıdığını anlamak önemlidir.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde sergilediği tutumlar, çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerini etkilemektedir. Olumlu bir çocuk yetiştirme tutumu çocuğun olumlu kişilik gelişimine ve sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olmaktadır. Olumsuz tutumların sergilenmesi ise çocuğun bağ kurmasını ve ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Öztürk, 2016). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin bilgi sahibi olması çocuklarının gelişimine ve sağlıklı bir şekilde büyümelerine katkı sağlayacaktır.

Alan yazın incelendiğinde çocuk gelişimi ve ebeveynlik alanında yapılan araştırmaların daha çok ebeveynlerin tutumlarının çocukların yaşantıları üzerindeki etkisini vurguladığı ancak ebeveynlerin kendi çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik yeterli sayıda araştırma olmadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar ise daha çok çocukluk çağı travmatik yaşantıları (Açıkyol, 2016; Özgen, 2017; Burakgazi, 2019; Güneş Kılıç, 2022; Saldanlı, 2022; Soylu, 2022) ile çocuk yetiştirme tutumları arasında ilişkilendirilmektedir. Olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmaların olmadığı görülmektedir. Bu nedenle olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmalara ve elde edilecek bulgulara göre yapılacak önerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın orijinal olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan olumlu çocukluk yaşantıları, çocukların sağlıklı gelişimlerini destekleyen, güvenli ve destekleyici bir ortamda büyümelerini sağlayan deneyimleri ifade etmektedir (Doğan ve Yavuz, 2020). Aynı şekilde insanların iyilik

hali, mutluluğu ve yaşam doyumunu artırmaya odaklanan pozitif psikoloji de çocukların psikolojik özelliklerini geliştirmelerini desteklemektedir. Pozitif psikoloji prensip ve uygulamaları çocukların olumlu yaşantılara erişimini artırmaktadır (Tuna, 2022). Bu kapsamda araştırmada olumlu çocukluk yaşantılarının incelenmesinin pozitif psikoloji alanına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Olumsuz çocukluk deneyimlerinin çocuklarda davranış sorunları, duygusal bozukluklar ve ilişki problemleri gibi sorunlara yol açtığı ve yetişkinlikte sergilenen tutumları etkilediği bilinmektedir (Isık, 2023). Çocukluk yıllarında olumsuz yaşantıların az olması ve olumlu yaşantılarının yüksek olması ise maruz kalınan sorunları ve risk faktörlerini azaltmaktadır (Hudaynazarova, 2022). Olumlu çocukluk yaşantılarına sahip ebeveynlerin kendi çocukluk yaşantılarına dayalı olarak sağladığı destek ve rehberlik, bu risk faktörlerinin etkisini hafifleterek çocuklarının dirençlerini artırabilir. Ebeveynlerin kendi çocukluk yaşantılarının yaşamına olan etkisini öğrendiğinde hem bunlarla baş ederek kendi yaşantısını düzenleme şansı bulacağı hem de çocuğunda benzer sorunlar oluşturmama noktasında farkındalık sahibi olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, ebeveynlerin farkındalığını artırarak, olumlu tutumların teşvik edilmesine ve olumsuz döngülerin kırılmasına yardımcı olabilir. Bu çalışma ebeveynlere, kendi çocukluk deneyimlerini ve tutumlarını sorgulama ve geliştirme fırsatı sunarak, daha destekleyici ve sağlıklı bir ebeveynlik deneyimi yaşamalarına katkıda bulunabilir.

Araştırmanın sonuçlarının ebeveynlere yönelik bilinçlendirme ve rehberlik programlarının geliştirilmesi ve çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek için etkili stratejilerin belirlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte ebeveynler çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklarının yaşantıları üzerindeki etkilerini anladıkça, daha bilinçli ve destekleyici bir ebeveynlik pratiği benimseyebilirler. Bu çalışma gelecekte yapılacak araştırmalar için bir temel oluşturarak çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek amacıyla ebeveynlik pratiği üzerinde etkili müdahalelerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Çalışmanın bu yönüyle işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ve kendi olumlu çocukluk yaşantıları arasındaki ilişkiyi inceleyerek önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, çocuk yetiştirme tutumları ve olumlu çocukluk yaşantıları arasındaki ilişkiyi anlamak, aile eğitimi programlarının ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha iyi şekillendirilmesine yardımcı olacaktır. Çalışmanın bulgularının çocuk gelişimi,

psikoloji ve eğitim alanlarında çalışan araştırmacılara, uygulayıcılara ve ebeveynlere rehberlik edeceği düşünölmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırmanın sayılıtları aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Araştırmaya katılan katılımcılar tüm maddeleri içtenlikle cevaplamıŐlardır.
- 2- Araştırmanın amacına uygun ölçekler kullanılmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Araştırmanın örneklemi ortaokulda öğrenim gören çocuğu olan 313 ebeveyn ile sınırlıdır.
- 2- Araştırmadan elde edilen bulgular Anne-Baba Tutum Ölçeği, Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.
- 3- Araştırmadan elde edilen veriler 2022-2023 yılları ile sınırlıdır.
- 4- Araştırmadan elde edilen veriler Zonguldak ili ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Ebeveyn: Bir çocuğun bakımı, güvenliği, eğitimi, yetiŐmesi ve gelişimini sağlayan biyolojik açıdan anne ve babası ya da hukuki açıdan ebeveyn olarak tanımlanan yetişkinlerdir (Yurdakul vd., 2013).

Ebeveynlik: Bir yetişkin tarafından, bir çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılama, ona sevgi, destek, rehberlik ve güvenlik sağlama sürecidir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2017).

Çocuk Yetiştirme Tutumları: Ebeveynlerin çocuğun fiziksel, psikolojik, sosyal ve kişilik gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkileyecek tepkilerde bulunma eğilimleridir (Yavuzer, 2021).

Olumlu Çocukluk Yaşantıları: Bireyin çocukluk döneminde ebeveynlerinden gereken ilgiyi, sevgiyi, değerini görmesi; yetiştiği ortamın güvenli, huzurlu ve mutlu olması; çevresi tarafından kabul edilmesi ve desteklenmesi, kurduğu ilişkilerin sağlıklı olması ve sosyalleŐmesi gibi olumlu olay ve durumları içeren çocukluk deneyimleridir (Doğan ve Aydın, 2020).

2.LİTERATÜR

Bu bölümde ebeveynlik ve çocuk yetiştirme tutumları, çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili yapılan araştırmalar, çocukluk yaşantıları, olumsuz çocukluk yaşantıları ve olumlu çocukluk yaşantılarına yönelik alanyazın bilgisi sunulmuştur.

2.1. ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI

2.1.1. Ebeveyn ve Çocuk İlişkisi

Geçmişten günümüze kadar geçen süreçte ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisi birçok araştırmacının incelediği bir konu alanı olmuştur. Ebeveyn, çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimi için ortam sağlayan ve çocuk yetiştirmeyle ilişkili tutum ve davranışları sergileyen bireylere denilmektedir (Demir ve Şendil, 2008).

Dünyada bulunan birçok çocuğun gözlerini ilk açtığı ve hayatını devam ettirdiği ilk ortam ebeveynlerinin yanıdır. Ebeveynler çocuklarının güvenliği, sağlığı, eğitimi, beslenmesi, barınması ve uyku düzeni gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür ve bununla birlikte duygusal ve sosyal gelişimlerine de önemli katkı sunmaktadır (Uykan ve Akkaynak, 2019).

Çocukların gelişim sürecinde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır ancak en büyük etki ebeveynlere aittir. Kişilik gelişiminin şekillendiği çocukluk dönemi içerisinde rol model alınan kişiler ebeveynlerdir (Şanlı ve Öztürk, 2015). Çocuk dünyaya geldikten sonra ilk duygusal bağlarını kurduğu, ilk iletişim deneyimlerini yaşadığı, sosyal ilişkilerinin şekillendiği yer ortam aile ortamıdır (Yavuzer, 2021). Bireyin dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısı geliştirebilmesi içinde bulunduğu aile ortamıyla yakından ilişkilidir (Canatan, 2020). Ebeveynler çocuklarına hayata dair temel becerileri öğretmekte ve gelecekte sağlıklı yetişkinliğin temelini atmaktadırlar (Balat, 2010).

Yaşamın ilk yılları çocuklar üzerinde oldukça etkilidir. Bu etkinin asıl kaynağı ise içinde bulunduğu aile ortamı ve ebeveynlerin çocuğa karşı yaklaşım tarzıdır (Şanlı ve Öztürk, 2015). Çocuğun büyüdüğü ortamdaki kişilerle olan ilişkileri, diğer insanlara ve tüm yaşama karşı göstereceği tavrın ve benimsediği tutumun belirleyicisi olmaktadır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken kullandıkları yöntem ve kurdukları iletişim tarzı çocuğun psiko-sosyal gelişiminin temelini oluşturmaktadır (Bozyiğit ve Madran, 2018).

Anne ve babanın tutumuna bağılı olarak çocuğun yetişkinlik döneminde uyumlu, dengeli ya da kaygılı gibi farklı kişilik tarzlarından hangisine sahip olacağı belirlenmektedir (Uygun ve Kozikoğlu, 2020). Kısaca ebeveyn tutumları, anne ve baba tarafından etkileşim halinde oldukları süre boyunca çocuğa yönelik hareket ve yaklaşımların tümüdür. (İçmeli vd., 2008).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar göz önünde bulundurulduğunda ebeveynleri tarafından sevildiğini hissedenden, ebeveynlerinin kendisine güvendiğini ve kendisiyle ilgilendiğini gören çocukların öz değer duygusu gelişmektedir (Uykan ve Akkaynak, 2019). Aile ortamında sevgi, iletişim, güven, yakınlık ve değer gibi olumlu tutumları gören çocukların daha mutlu olduğu görülmektedir (Atalay ve Özyürek, 2021). Böyle ortamlarda yetişen çocuk ilgi ve sevgiye layık bir birey olduğunu düşünmektedir (Gökçe, 2013). Ebeveynleri ile sağlıklı ilişkiler içinde olan çocuklar özgüveni yüksek ve benlik kavramı gelişmiş bireyler olmaktadır (Şenol ve Karaca, 2020). Değer gören ve sevilen çocukların öz saygıları gelişmektedir (Yılmaz, 2020). Tüm bunlarla birlikte anne ve babaların çocuklarına karşı sergilemiş oldukları tutum ve davranışlar çocuğun kendini tanıma sürecine katkı sağlamasının yanında duyarlı, sorumluluklarının farkında olan, bilinçli, psikolojik sağlamlığı yüksek bir birey olması sürecinde de belirleyici olmaktadır (Ahmadova ve Yavuz, 2019).

Ebeveynlerin baskıcı ve kontrollü tutumları ise çocuklarda davranış sorunları ve uyum problemlerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Aunola ve Nurmi, 2005). Ebeveynlerin çocuğun fikirlerinin önemsemediği, çocuğun ihmal edildiği, başarılarının takdir edilmediği ve sürekli eleştirildiği ortamda kendi potansiyelinin farkına varamayan çocuklar yetişmektedir (Taş ve Yılmaz, 2020).

Chopik vd. (2019)'e göre çocukluk yıllarında ebeveynleri ile sağlıklı ve doyurucu ilişkileri olan yetişkinlerin depresyona yakalanma düzeylerinin az olduğu ve fiziksel sağlıklarının daha iyi olduğu söylenmektedir. Ebeveynleri tarafından eleştirilere maruz kalan, suçlanan ve yargılanan çocuklarda depresyon görülme ihtimalinin yüksek olduğu ve öz saygı düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

Çocuğun bakımını ve sorumluluğunu üstlenen ebeveynlerin, çocuklarına karşı tutumları, çocuğun istedik özellikler geliştirmeleri bakımından önem arz etmektedir (Morris vd. 2021). Ebeveyn tutumları ailelerin demografik özellikleri başta olmak üzere

birçok faktörün etkileşimiyle oluşmaktadır ve süreç içerisinde değişikliğe uğramaktadır (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2005).

Tüm bu bilgiler ışığında bireyin kişilik gelişimi ve psikolojik durumları üzerinde aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının önemi görülmektedir. Bireyin yetiştiği ortam, kimlik oluşma sürecinde ve özsaygının şekillenmesinde rol oynamaktadır. (Taş, 2022). Ev ortamındaki ebeveynlerin tutumlarının gelecekte öz saygısı yüksek, fikir ve eylemleriyle fark oluşturan bireylerin yetiştirilmesinde büyük önem arz etmektedir.

2.1.2. Yaygın Çocuk Yetiştirme Tutumları

Birçok araştırmacı çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik çalışmalar yürütmüştür ve tutumları sınıflandırılmıştır. Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili ilk kez Symonds (1939) tarafından kabul etme/reddetme ve baskınlık/itaat etme şeklinde iki boyutlu sınıflandırma yapılmıştır. Baldwin (1955)'e göre ebeveyn tutumları, duygusal sıcaklık/düşmanlık ve ayrılma/bağlanma şeklinde sınıflandırılmıştır. Baumrind (1966)'e göre çocuk yetiştirme tutumları demokratik tutum, izin verici tutum ve otoriter tutum şeklinde sınıflandırılmıştır. (akt. Yoleri vd., 2017). Bu çalışma kapsamında da demokratik tutum, otoriter tutum ve aşırı hoşgörülü/izin verici tutum incelenmiştir.

2.1.2.1. Demokratik Tutum

Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler, duyarlı ve sabırlı bir şekilde çocuklarını dinlemekte ve çocuklarına karşı sıcak ve ilgili davranmaktadırlar (Derman ve Başal, 2013). Çocuklarının özelliklerini göz önünde bulundurarak gelişimlerine destek olmaya çalışmaktadır. Çocuklarının fiziksel ihtiyaçları ve gelişimsel sürecini desteklemenin yanında sorumluluk duygusu ve bilinç kazandırmayı amaçlamaktadırlar (Alabay, 2017).

Demokratik aile ortamında alınan kararlarda çocukların da görüşüne yer verilmektedir (Yavuzer, 2021). Çocuklar, ebeveynleri tarafından konulan kuralları sorgulayabilmekte ve gerektiği zaman ebeveynler kuralların gerekçelerini çocuklarına açıklamaktadırlar (Sümer vd., 2010). Aile içerisinde paylaşımlar yapılmakta ve ortaya çıkan problemler etkili iletişimle çözülmektedir. Empatik anlayış ve koşulsuz sevgi demokratik aile ortamının vazgeçilmez iki unsurudur (Sezer ve Oğuz, 2010).

Çocuklarına bir birey olduğu için saygı gösteren demokratik ebeveynler, çocuklarının bağımsızlık duygularının gelişmesine katkı sunmaya çalışır ve sevgilerinden mahrum etmezler (İçmeli vd., 2008). Bu tutumun benimsendiği aile ortamında yetişen çocukların özgüveni yüksek, fikirlerini rahatça ifade edebilen, sosyal ilişkileri kuvvetli, kendini

geliştirmeye açık, yaratıcı ve girişimci oldukları görülmektedir (Akatlı ve Tunçay, 2022).

2.1.2.2. Baskıcı ve Otoriter Tutum

Çocuk yetiştirme sürecinde otoriter tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarını uyguladıkları kurallar yoluyla kontrol etmeye ve bu sayede onların davranışlarını biçimlendirmeye çalışmaktadırlar (Demir ve Şendil, 2008). Çocuklarının davranışlarını kendi kıstasları doğrultusunda şekillendiren otoriter ebeveynler aşırı denetleyici ve serttir (Özyürek ve Özkan, 2015).

Otoriter tutumun benimsendiği aile ortamlarında, ebeveynler tarafından konulan kurallara çocuğun şartsız bir şekilde uyması ve itaat etmesi oldukça önemlidir (Özyürek, 2018). Çocukların, ebeveynlerinin söyledikleri şeyleri sorgulaması hoş karşılanmamaktadır (Yavuzer, 2021). Kurallara uyulmadığı takdirde sınırlandırma ve cezalandırma yöntemi devreye girmektedir. Cezalandırılmaktan ve dışlanmaktan korkan çocukların boyun eğici davranış sergiledikleri görülmektedir (Demirdöven ve Özyürek, 2022).

Böyle bir aile ortamında yetişen çocukların duygularını net bir şekilde ifade edemedikleri ve karar vermekte sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Gelecekte sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşayan, düşük özgüvenli, tahammülsüz, farklı bağımlılıklar gösteren, ruhsal problemleri olan bireylerde otoriter tutumun etkisi bulunmaktadır (Ogelman vd., 2013).

2.1.2.3. Aşırı Hoşgörülü ve İzin Verici Tutum

Ebeveynlerin çocuklarına karşı normal düzeyde hoşgörülü olması ve onların isteklerini yerine getirmeleri çocuğun evine dönük olarak yetişmesini sağlamaktadır (Özyürek, 2018). Böyle bir ortamda yetişen çocuklar; özgüveni yüksek, empatik becerileri kuvvetli, yaratıcı fikirlere sahip ve sosyal ilişkileri kuvvetlidir (İnanç vd., 2017). Ancak normal düzeyde hoşgörüyü korumak bazı ebeveynler tarafından sağlanamamaktadır ve aşırı hoşgörülü/izin verici tutumu benimsedikleri görülmektedir (Özyürek, 2004).

Aşırı hoşgörülü ve izin verici tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarına oldukça fazla özgürlük tanımaktadırlar (Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019). Çocuklarına kontrol uygulamamaktadırlar. Çocuklarını, aşırı davranışları ve arzuları için cezalandırmamaktadır ve son derece hoşgörülü bir tutum sergilemektedirler (Sezer ve Oğuz, 2010). Çocuğu kontrol etmeyi özerkliğine engel olmak şeklinde değerlendiren

aşırı hoşgörölü/izin verici anne ve babalar, çocuklarının davranışlarına müdahale etmemeyi uygun görmekteirler. Bu stili uygulayan aile ortamlarında çocuklara sorumluluk verilmemektedir (Özyürek, 2018).

Aşırı hoşgörü ve izin verici olmak çocuğu bencilleştirir. Çocuk, tüm dikkatlerin üzerinde olmasını ve kendine hizmet edilmesini beklemektedir (Yılmaz, 2019). Aşırı hoşgörölü ve izin verici tutumla yetişen çocukların olgunlaşamadıkları, kendilerini kontrol etmekte zorlandıkları ve sosyal ilişkilerinde başarılı olamadıkları görölmektedir (Yılmaz, 2023).

2.1.3. Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ebeveynlik zorlu bir süreçtir ve her ebeveyn çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak ve onu en iyi şekilde yetiştirmek için farklı yöntemler kullanabilmektedir. Bununla birlikte farklı kültürler ve farklı toplumlarda da çocuk yetiştirme yöntemlerinin değişebildiği görölmektedir (Özyürek vd., 2020). Her toplumun çocuklarını yetiştirirken kültürel, ekonomik, sosyal ve dini faktörlerden etkilendiği ve bu faktörler bağlamında yaklaşım sergiledikleri ifade edilmektedir (Dinn ve Sunar, 2017).

Ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörlere yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Kalaylı, Akduman ve Özyürek (2023)'e göre ebeveyn tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerin çocukların doğum sırası, anne-baba eğitim durumu, anne çalışma durumu ve aile yapısı olarak belirlenmiştir. Stolz (1967) ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörleri sistematik bir şekilde incelemiştir ve çocuk yetiştirmede etkili olan faktörleri kişisel deneyimler, çocuk yetiştirmeye dair bilgi düzeyi, inançlar ve değerler olarak sınıflandırmıştır (Akt: Sertelin, 2003).

Sezer ve Oğuz (2010) çocuk yetiştirme tutumunu etkileyen faktörlerin ebeveynlerin durumlarına bağlı olarak ebeveynin yaşı, eğitim durumu, ekonomik imkânları, çocuk yetiştirmeye dair inanışları ve aileye bağlı olarak ailenin kültürel özellikleri, ailedeki çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri, çocuğun beklentileri karşılama düzeyine göre belirlenebileceğini ifade etmektedir.

Yavuzer (2021) ebeveynlerin deneyimleri, aile içinde eşler arası ilişki, ebeveynlerin sosyoekonomik durumları, ailenin sosyal yapısı ve biçimi gibi faktörlerin ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Literatürde yer alan araştırmalar ve bu araştırmada yer alan değişkenler bağlamında ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörlere değinilmiştir.

2.1.3.1. Kişisel Özellikler ve Deneyimler

Her bireyin kendine özgü kişisel özellikleri ve deneyimleri bulunmaktadır ve bireyleri birbirinden ayıran en önemli özellik bireyselliğidir. Bireyler içinde bulunduğu duruma bağlı olarak karşılaştığı olaylara farklı tepkiler göstermektedir ve farklı davranışlar sergilemektedir. Bireylerin davranışlarının şekillenmesinde kişilik özelliklerinin önemli bir etkisi vardır (Burger, 2016).

Kişinin dışadönük, utangaç, saldırgan, bunalmış, heyecanlı, esnek veya sıcakkanlı gibi özelliklere sahip olması hem bireyden kaynaklanmaktadır hem de dış etkenlerle belirlenmektedir. Dış etkenlerden biri de anne ve babaların çocuk yetiştirme sürecinde sergiledikleri tutumlardır (Burger, 2016). Kişisel özelliklerinin şekillenmesinde ebeveynler kilit rol oynamaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin davranışları ve sergileyeceği tutumlar da kişisel özelliklerine bağlı olarak değişim göstermektedir (Cox vd., 2019).

Araştırmalar, ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Çocuk yetiştirme sürecinde olumlu tutum olarak görülen demokratik tutum dışadönüklük, sorumluluk, gelişime açıklık, uysallık gibi kişisel özelliklerle ilişkiliyken, olumsuz ve istenmeyen tutumlar olarak görülen aşırı koruyucu, izin verici ve otoriter tutum ise içedönüklük, dağınıklık, duygusal dengesizlik ve düşmanlık gibi özelliklerle ilişkilidir (İnanç vd., 2017). Açık ve esnek bir kişiliğe sahip olan ebeveynler genellikle daha demokratik ve destekleyici bir çocuk yetiştirme tutumunu tercih ederken, katı ve kurallara bağlı ebeveynler ise otoriter yaklaşımı benimsemektedir (Aydın, 2015).

Küçüker ve Tekin (2018) yaptıkları araştırmada anne baba tutumları ile mükemmeliyetçi kişilik özellikleri arasında ilişki tespit etmişlerdir. Mükemmeliyetçi özelliklere sahip ebeveynler otoriter ve koruyucu tutumu sergilemektedir. Mükemmeliyetçi kişilik özelliklerine sahip ebeveynlerin çocuklarının sosyal ilişkilerinde problemler yaşayabildiği görülmektedir.

Yavuzer (2021) çocuk yetiştirme sürecinde anne ve babanın kendi çocukluk çağı deneyimlerinin de kendi çocuğuna karşı sergileyeceği tutumlarda etkili olacağını belirtmektedir. Kendi anne ve babası ile sağlıklı ilişkiler kurmakta zorlanan, ailesinden gereken sevgi ve ilgiyi göremeyen bireylerin tutumlarının olumsuz olabileceğini ifade etmektedir. Aileleri tarafından desteklenmeyen, engellenen çocuklar ebeveyn

olduklarında yoksun kaldıkları durumları ve kendilerine sunulmayan imkânları çocuklarına kontrolsüzce sunabilir ya da bilinçaltılarında yer alan kıskançlıkla kendi anne ve babalarının davranışlarını çocuğu kontrol altında tutma gerekçesiyle çocuklarına yansıtabilirler.

2.1.3.2. Aile içi İlişkiler ve Evlilik Doyumu

Aile içerisinde eşlerin birbirine ve çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlar eşler arasındaki iletişim ve doyumla ilişkilidir (Kelleci, 2019). Evliliklerinden doyum alan ebeveynlerin çocuklarına karşı olumlu ebeveynlik davranışları sergiledikleri ve çocukları ile daha çok ilgilendikleri görülmektedir. Evlilikten alınan doyum azaldıkça çocukların takibinin azaldığı, kısıtlayıcı, cezalandırıcı, tutarsız davranışların arttığı belirtilmektedir (Kaya ve Buğa, 2021).

Evlilik doyumunu bireylerin evliliklerinde ihtiyaçlarının karşılanması, eşlerin birbirinden ve evlilikten memnuniyet duyması şeklinde tanımlanan bir kavramdır. Evlilikten alınan doyum bireylerin hayatlarının birçok alanına etki etmektedir ve aile içi huzurun sağlanmasında da evlilik doyumunun önemli bir rolü bulunmaktadır (Günay ve Erdem, 2021).

Çağdaş ve Şahin Seçer (2015)'e göre anne ve babalar arasındaki ilişkinin mutsuz olması ve evlilikten doyum alınmaması iletişim problemlerini beraberinde getirmektedir. Aile içerisinde yaşanan problemler çözüme ulaşmadığında her yeni problem eski problemin üzerine eklenmektedir. Çözülemeyen problemler aile içerisinde huzursuzluğa sebep olmaktadır. Bu durumdan en çok çocuklar etkilenmektedir. Böyle bir durumun olduğu ailede ebeveynlerin çocuklarına karşı baskıcı tutumlar sergilediği görülmektedir.

2.1.3.3. Sosyoekonomik Durum

Ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörlerden biri de ailenin sosyoekonomik durumudur. Sosyoekonomik durumun iyi olması ebeveynlerin hem eğitim durumunun hem de bilinç düzeyinin yüksek olmasını sağlamaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2007). Yüksek sosyoekonomik duruma sahip olan ebeveynler çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamasının yanında çocuğun gelişimi için uzman yardımı, yayın ve kitaplara kolay erişim gibi dış kaynaklardan da rahatlıkla yararlanabilmektedir (Kıvanç, 2020). Çocuğa daha çok özgür alan bırakmakta, daha az sınırlayıcı ve engelleyici davranış sergilemektedir. Bu tür imkânlarla sahip olmak ebeveynlerin çocukları ile ilgili sorun yaşadıkları konularda destek almasına fırsat yaratmaktadır (Nacak vd., 2011).

Diğer taraftan düşük sosyoekonomik koşullara sahip olmak ebeveynlerin hem kendilerini hem de çocuklarını geliştirmelerinin önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu tarz aile ortamlarında sert disiplin kuralları vardır ve baskıcı tutumlar sergilenmektedir (Uykan ve Akkaynak, 2019). Bunun yanında Özyürek (2004) tarafından sosyoekonomik düzeylerine göre annelerin sergilediği tutumlar incelendiğinde düşük sosyoekonomik düzeydeki annelerin yüksek sosyoekonomik düzeydeki annelere göre daha koruyucu tutum sergilediklerini tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde sosyoekonomik düzey arttıkça ebeveynlerin demokratik tutum sergileme eğilimlerinin yükseldiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Öğretir Özçelik ve Şıvkın, 2019). Sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin otoriteyi önemsiz bulduğu ve çocuklarının otoriteye uyum sağlamasını beklemek yerine bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak bağımsızlıklarını destekledikleri görülmektedir (Kurttekin, 2018).

2.1.3.4. Çocuğun Cinsiyeti

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen diğer bir faktör de çocuğun cinsiyetidir. Anne ve babalar çocuk sahibi olacakları haberi aldıktan hemen sonra çocuğun cinsiyeti ile ilgili beklentiye girebilmektedir. Çocuğun doğumu ile birlikte ailenin beklentisi karşılandığında çocuğa karşı daha kabul edici ve olumlu tutumlar sergilemekte, beklentinin karşılanmaması durumunda ise daha olumsuz tutumlar benimseyebilmektedirler (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015).

Toplumların yapısı ve kültürel değerlerine bağlı olarak kız çocuklarından beklenen davranışlar ile erkek çocuklarından beklenen davranışlar değişmektedir (Aslışen, 2017). Toplum yapısına göre geleneksel ortamda kız çocuklarının daha uslu erkek çocuklar ise daha yaramaz olduğu değerlendirilmektedir. Ailelerin eğitim seviyesi ve değerleri doğrultusunda geleneksel toplumlarda erkek çocuklar kız çocuklarına göre daha değerli görülmektedir (Canatan, 2020). Bu bağlamda kız ve erkek çocuklara karşı sergilenen tutumlarda farklılıklar görülebilmektedir.

Yapılan araştırmalara göre anneler erkek çocuklara karşı babalar ise kız çocuklarına karşı daha olumlu ve destekleyici tutumları benimsemektedir. Ebeveynler erkek çocuklarına kız çocuklarına göre daha fazla otoriter tutum sergilemektedir (Alabay, 2017).

2.1.3.5. Eğitim Durumu

Anne ve babanın eğitim durumu çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerdendir. Ebeveynler aldıkları eğitimi çocuklarına da yansıtmaktadır (Haktanır vd., 1998). Yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının gelişimini destekledikleri, bağımsızlıklarına önem verdikleri ve çocuğun özgür bir ortamda kendini gerçekleştirmesinin daha kolay olduğuna inandıkları görülmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan ebeveynler ise daha çok geleneksel yöntemleri kullanmaktadır (Tatlı vd., 2012).

Aile içinde anlayış, etkin dinleme, karşılıklı paylaşımlar eğitim düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olması aile içi iletişimi olumlu yönde etkilemektedir (Ozensel, 2004). Yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler kendi düşüncelerini çocuklarına aktarırken çocuklarının düşüncelerini de dikkate almaktadır. Yüksek eğitim düzeyi olan ebeveynler kendilerini otorite figürü olarak görmemektedir. Eğitim seviyesi düşük olan ebeveynler daha az pozitif ebeveynlik tutumu sergilemektedir (Eroğlu, 2014).

Yapılan araştırmalara göre eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin demokratik tutumu sergileme oranlarının arttığı, otoriter ve aşırı koruyucu tutumu daha az benimsedikleri görülmektedir (Haktanır vd., 1998; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Uygun ve Kozikoğlu, 2020).

2.1.3.6. Çalışma Koşulları

Çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin tutumlarını etkileyen bir diğer faktör de çalışma koşullarıdır (Bluestone ve Tamis-LeMonda, 1999). İş stresi, çalışma saatleri, işe bağlı zorluklar ve esneklik gibi faktörler ebeveynlerin çocuklarına karşı sergileyecekleri tutumları etkiler. Yoğun iş ortamı, zorlu çalışma koşulları birey üzerinde stres yaratmaktadır (Tezel Şahin ve Özbey, 2007). Ebeveynlerin stresli olmaları aile içi ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir (Tekingündüz vd., 2015).

Uzun çalışma saatleri veya yoğun iş programı ebeveynlerin çocuklarıyla geçireceği vakti kısıtlayabilmektedir. Bu durumda ebeveynlerin yorgun veya stresli olmasına sebep olup çocuğuna sergilediği tutuma etki edebilmektedir (Çöpür, 2019). Bunun yanında esnek çalışma koşulları, ebeveynlerin çocuklarına daha fazla zaman ayırabilmesini sağlayabilmektedir. Esnek çalışma saatleri, uzaktan çalışma imkânı, ebeveynin aile ve iş dengesini daha rahat bir şekilde kurmasına yardımcı olmaktadır (Delibaş, 2016). Bu

koşullarda daha fazla zamanı olan anne ve babaların çocuklarına ayırdıkları vakit ve gösterdikleri özen değişebilmektedir (Aydiner, 2017).

Çalışma koşulları, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinde rolleri etkilemektedir. Uzun iş saatleri veya seyahatler ebeveynin çocuğunun günlük ihtiyaçlarına yanıt verememesine sebep olabilmektedir. Bu durumda diğer ebeveyn veya bakıcılar çocuğun bakımından daha fazla sorumlu olmaktadır (Şanlı, 2007). Cantekin ve Akduman (2020)'a göre çalışan anneler daha demokratik tutum sergilemektedir ve stresli davranışları daha az sergilemektedir.

2.1.4. Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Yönelik Yapılan Araştırmalar

Özyürek (2004)'in yaptığı araştırmada, ebeveyn tutumlarının yaşanılan bölgeye göre farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında kırsal bölgede yaşayan ebeveynlerin kentsel bölgede yaşayanlara göre daha koruyucu ve daha disiplinli tutum benimsedikleri görülmektedir. Ayrıca kentte yaşayan ebeveynlerin kırsalda yaşayanlara göre daha demokratik tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bir diğer bulguya göre anne ve babaların eğitim düzeyi arttıkça daha demokratik tutum sergiledikleri, otoriter ve baskıcı tutumlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kordi ve Baharudin (2010)'un doküman analizi yöntemi ile farklı toplumlarda sergilenen ebeveyn tutumlarının akademik başarı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik yaptıkları çalışmada ebeveyn tutumlarının çocukların akademik başarılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında her toplumda sergilenen ebeveyn tutumunun çocukların akademik başarısını farklı yönlerde etkilediği çıkarımı yapılmıştır. Asya toplumunda otoriter tutumun sergilendiği aile ortamlarında yetişen çocukların akademik başarılarının Avrupa ve Amerika'da bu tutuma maruz kalan çocuklara göre daha yüksek olduğu değerlendirilmiştir. Bir diğer sonuca göre de toplum ve kültür fark etmeksizin demokratik tutumun sergilendiği aile ortamında yetişen çocukların akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Saltalı ve Arslan (2012) tarafından anasınıfına devam eden çocuklarla yapılan bir çalışmada ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal yetkinlik ve içedönüklük davranışlarını anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında annelerin demokratik ve otoriter tutumlarının çocukların sosyal yetkinliklerini ve içedönüklük durumlarını etkilediği görülmektedir.

Arslan ve Kabasakal (2013)'in ergenlerin problem çözüme becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında demokratik ebeveyn tutumunun sergilendiği aile ortamlarında yetişen çocukların problem çözüme becerilerinin yüksek olduğu; otoriter ebeveyn tutumunun sergilendiği aile ortamında yetişen çocukların ise problem çözüme becerilerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Basmacı tarafından 1998 yılında üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada da benzer şekilde ebeveynlerini demokratik algılayan öğrencilerin problem çözüme becerilerinin otoriter algılayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Afat (2013) tarafından 6 yaşında üstün zekâlı çocuğu olan 87 ebeveynle ebeveyn tutumları ile çocukların zekâ düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek üzere çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar ile zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizleri sonuçlarına göre “aşırı koruyucu ebeveyn tutumu” nun üstün zekânın en güçlü yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Üstün zekâlı çocuğu olan ebeveynlerin demokratik ve koruyucu tutum sergilerken izin verici ve otoriter tutumu tercih etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ersoy (2016) tarafından annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklarının davranış problemleri üzerindeki etkisine yönelik yapılan çalışmada anlamlı farklar bulunmuştur. Aşırı kontrolcü annelik tutumu arttıkça çocuklarda anksiyete/depresyon gibi davranış problemlerinin arttığı bulunmuştur. Baskı ve disiplin düzeyinin artmasıyla sosyal sorunların ve saldırgan davranışların arttığı görülmüştür. Diğer taraftan demokratik tutum puanı arttıkça sosyal becerilerde de artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin çocukluk çağı travmalarının çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik Özgen (2017) tarafından 605 kadın, 287 erkek olmak üzere çocukluk çağı travması yaşamış toplam 892 ebeveyn ile çalışma yürütülmüştür. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre ebeveyn tutumlarını çocukluk dönemi travmaları etkilemektedir. Demokratik tutum, aşırı koruyucu tutum ve otoriter tutumun oluşmasında duygusal ve fiziksel istismarın etkisi bulunmaktadır. İzin verici tutumun oluşmasında da fiziksel istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar etkilidir.

Gündüz ve Özyürek (2018)'in okul tükenmişlik düzeyleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye yönelik 560 lise öğrencisi ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin ebeveynlerini demokratik olarak algıladıkça okul tükenmişliklerinin azaldığı, koruyucu ve otoriter olarak algıladıkça okul tükenmişliklerinin arttığı saptanmıştır.

Şenol ve Karaca (2020)'nin okul öncesi çocuklarının benlik kavramı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye yönelik yapmış oldukları bir çalışmada demokratik tutumun sergilendiği aile ortamında yetişen çocukların pozitif benlik kavramına sahip olduğu aşırı koruyucu ailelerde yetişen çocukların ise negatif benlik kavramına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Adana ve Kutlu (2009)'un 12-15 yaş arasındaki öğrencilerle yaptıkları çalışmaya göre de ebeveynlerin aşırı kontrolü, çocuklarını zorlamaları, mutlak hâkimiyet düşünceleri ve mücadeleci oluşları çocukların benlik kavramını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Atalay ve Özyürek (2021)'in ergenlerin duygu düzenleme durumları ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki durumlarını görmek için yaptıkları çalışmada ebeveynlerin demokratik tutumunun artmasıyla ergenlerin içsel ve dışsal işlevsel duygusal düzenlemelerinin arttığı; içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemelerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada koruyucu tutumun artması dışsal işlevsel ve içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemelerinin arttığı görülmektedir. Otoriter tutumun artması halinde ise içsel ve dışsal işlevsel duygu düzenlemelerinin azaldığı, işlevsel olmayan duygu düzenlemelerinin arttığı sonucu bulunmuştur.

Genç ve Uslu tarafından 2022 yılında okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocukları bulunan ailelerle yapılan bir çalışmaya göre ailelerin sergilediği ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal becerileri düzeyleri arasında pozitif ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demokratik ve izin verici tutumu sergileyen ailelerde yetişen çocukların korumacı ve otoriter tutumları benimseyen ailelere göre daha yüksek sosyal becerilere sahip olduğu görülmektedir.

Aydoğan (2022)'nin lise öğrencilerinin ebeveyn tutumları, sosyal destek düzeyleri ve okula ilişkin tutumları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin demokratik tutum sergilemesi ile öğrencinin okul başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynlerin destekleyici olması öğrencinin okula uyumunu, okulu sevmesini, okula değer vermesini ve güven duymasını artırmaktadır.

2.2. OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI

2.2.1. Çocukluk Yaşantıları

Doğumla başlayıp ölümle sona eren yaşam dönemleri içerisinde yer alan çocukluk dönemi birçok araştırmacının konusu olmuştur. Çocuk; bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden olgunluğa ulaşmamış birey olarak tanımlanmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşın altında olan tüm bireyler çocuktur (Karadoğan, 2019).

Kişilik gelişiminin başladığı ve yaşam becerilerinin kazanıldığı bir evre olan çocukluk dönemi, yaşama dair ilk deneyimlerin yaşandığı, olumlu veya olumsuz davranışların öğrenildiği, ilk sosyal ilişkilerin kurulduğu kısacası hayatın temellerinin atıldığı bir dönemdir (Yörükoğlu, 2008). Bu dönemde yaşanan deneyimler, hem bireysel hem de diğer insanlarla olan ilişkilerde düşünce ve inançların oluşmasını sağlamaktadır (Yavuzer, 2021). Bireyin çocukluk döneminde geliştirdiği düşünce ve inançlar, yaşamın ilerleyen yıllarında karşısına çıkmaktadır. Çocukluk döneminde geçirilen yaşantılar bireylerin yetişkinlik dönemindeki duygu, davranış ve düşüncelerinin temeline kaynaklık etmektedir (Burger, 2016).

2.2.2. Çocukluk Yaşantılarına İlişkin Kuramsal Görüşler

Birçok araştırmacı çocukluk yaşantılarıyla ilgili çalışmalar yürütmüştür ve birçok kuramın temelini çocukluk yaşantıları oluşturmaktadır.

Freud Psikanalitik Yaklaşım

Yetişkinlik dönemindeki davranışların ve duygusal problemlerin temelini çocukluk çağı yaşantıları olduğunu söyleyen ilk kuramcılardan biri Sigmund Freud'dur (Corey, 2008). Freud, klinik araştırma yöntemi ile çalıştığı hastalarıyla yaptığı görüşmelerde yaşamın ilk altı yılının dikkat çekici olduğunu saptamıştır ve yetişkinlik dönemini anlayabilmek için çocukluk dönemi ilişki ve deneyimlerin incelenmesinin gerektiğini savunmuştur (Yavuzer, 2021). Bireysel ve sosyal gelişim için bireyin ihtiyacı olan kabul görme, sevgi ve güven, olumsuz duygularla baş edebilme becerisi ve cinselliğin olumlu kabul edilmesi şeklinde sıralanabilecek üç alanın temeli yaşamın ilk altı yılında atılmaktadır ve kişilik gelişimi bu temel üzerinde inşa edilmektedir (Corey, 2008).

Freud, kuramında yer alan gelişim evrelerinin (oral, anal, fallik, latent ve genital) kalıcı davranışların oluşma sürecinde etkili olduğunu vurgulamaktadır (Manap, 2015). Bireyi doğum itibarıyla belirli yaş dilimleri şeklinde inceleyen Freud, bu evrelerde yaşanan

olumlu olumsuz deneyimlerin hayatın ilerleyen dönemlerinin belirleyicisi olduğunu öne sürmektedir (Eryılmaz ve Mutlu, 2016). Psikanalitik yaklaşım, erken çocukluk döneminde yaşanan travmatik olayların bilinçdışına atılarak bastırıldığını ve zihinde bastırılan olayların yetişkinlik döneminde farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir (Aydın, 2020).

Adler Bireysel Psikoloji

Alfred Adler de çocukluk yaşantılarına odaklanan bir kuramcıdır. Adler bireysel psikoloji yaklaşımında kişiliğin oluşma sürecinde yaşamın ilk yıllarının önemini vurgulamaktadır (Eryılmaz ve Mutlu, 2016). Bu yıllarda çocuğun ebeveynleriyle kurduğu ilişki, aile içi deneyimler, kardeşlerle olan ilişkiler yaşam tarzının gelişmesine ve algıların, düşüncelerin, duyguların ve davranışların oluşmasına katkı sağlamaktadır (Gençtanırım Kurt ve Çetinkaya Yıldız, 2017).

Adler'e göre kişilik bütünsel ve sistematik bir şekilde ele alınmalıdır. Birey, doğan, büyüyen, belirli bir ailede yaşayan kişi olarak sosyal ve kültürel alanı içinde bütün haldedir (Corey, 2008). Birey, yaşamın ilk altı yılında dünya görüşü şekillenirken kendini mükemmelleştirme ve kendini tamamlama ile ilgili görüşleriyle yaşam hedefini belirlemeye başlamaktadır (Adler, 2016). Yaşam hedefi kişiliği bütünleştirir ve geleceğin kaynağı olur (Malkoç ve Aslan Gördesli, 2020).

Adler (2016)'e göre bireyin yetişkinlikteki ruhsal durumunu çocukluk yıllarındaki deneyimleri, yaşantıları ve davranışları ile değerlendirmek mümkündür. Bireyler çocukluk yıllarında diğerleriyle kurdukları ilişkilerle belirli bir yaşam tarzı kazanır ve bu tarzlarını kendi yetişkinlik yaşantılarına da taşırlar (Corey, 2008). Çocukluk yaşantılarını bilinçli bir şekilde yeniden değerlendirerek yeni bir yaşam tarzı oluşturulabilir (Adler, 2016).

Bowlby Bağlanma Kuramı

Bowlby tarafından geliştirilen Bağlanma Kuramı, çocukluk yaşantılarının üzerinde duran önemli bir yaklaşımdır. Bağlanma, başka bir insanla kurulan ilk ilişki ve duygusal bağ olarak değerlendirilmektedir (Malkoç ve Aslan Gördesli, 2020). Bağlanma teorisine göre çocuk ile ilk bakım vereni arasında kurulan ilişkiyle birlikte tepkiler, beklentiler ve davranışlar şekillenmektedir (Yıldızhan, 2017). Bağlanma yaşamın ilk yıllarında oluşsa da ilerleyen yıllarda kurulan ilişkilere olumlu ya da olumsuz bir şekilde etki etmeye devam etmektedir (Dalgar vd., 2022).

Çocuk erken dönemden itibaren anne ile yakınlık kurmak için ağlama, gülme, emme gibi davranışlar sergilemektedir (Bowlby, 1958; Duymaz, 2020). Anneden uzak kaldığında protesto, umutsuzluk ve kayıtsızlık gibi davranışlar sergilediği görülmektedir (Bowlby, 1960; Duymaz 2020). Bakım verene erişilmezliğin sürekli olduğu durumlarda ise keder ve yas tutma sürecini deneyimlemektedir. Tüm bu deneyimler anne ve çocuk arasındaki bağın kalitesini etkilemektedir.

Bowlby'e göre anne ve çocuk arasında kurulan güvenli bağlanma ilişkisi çocuğa sağlıklı bir gelişim imkânı sunmaktadır. Sağlıklı kişilik gelişimi için kurulan bağın kalitesi çok önemlidir (Tüzün ve Sayar, 2006). Çocuk ve bakım vereni arasındaki etkileşimlerin kalitesi bireylerin yaşamlarındaki diğer ilişkilerini de şekillendirmektedir. Erken çocuklukta karakterin şekillenmesinde, akran ilişkilerinde, yetişkinlikte eş ile olan ilişkide ve kariyer sürecinde kaliteli bağlanmanın etkisi olabilmektedir (Dalgıç vd., 2022). Bağlanma teorisine göre ergenlik ya da yetişkinlik döneminde yaşanan psikopatolojik durumlar, çocukluk döneminde anne ya da bakım veren ile çocuk arasındaki ilişkide bağlanmaya dair yetersizlik ve problemlerden kaynaklanmaktadır (Sever, 2021).

Young Şema Terapi

Çocukluk dönemi yaşantılarının önemini vurgulayan diğer bir yaklaşımda Jeffrey Young'un Şema Terapi yaklaşımıdır. Erken çocukluk yıllarında yaşanan deneyimlerin yetişkinlik dönemi yansımalarını inceleyen bu yaklaşıma göre çocukluk ve ergenlik dönemi boyunca gelişen şemalar bireyin hem kendisiyle hem de çevresinde bulunan diğer bireylerle ilişkilerini belirleyen en önemli yapılarıdır (Anlı ve Can, 2017).

Çocukluk döneminde ebeveynlerle kurulan ilişkilerin niteliğine bağlı olarak gelişen şemaların oluşmasında sevgi, ilgi, güvenlik, anlaşılma gibi temel duygusal ihtiyaçların karşılanmaması ve istismar edilme, eleştirilme, yargılanma gibi travmatik durumların yaşanması rol oynamaktadır (Körük ve Özabacı, 2018).

Bireyin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve tüm bunlarla birlikte ailesi, arkadaşları ve çevresiyle sosyal uyumunu sağlamaya yardımcı olan şemalar katı ve dirençli olduğunda hayatın ilerleyen yıllarında depresyon, anksiyete gibi çeşitli ruhsal bozukluklara sebep olabilmektedir (Demir ve Soygüt, 2014). Bunun yanında erken dönem uyumsuz şemalar kişilik bozukluklarının ortaya çıkmasında da etkili olabilmektedir (Ertürk ve Kaynar, 2017).

Narratif(Öyküsel) Yaklaşım

Güncel yaklaşımlardan biri olan Narratif (Öyküsel) yaklaşımda bireyin karakter yapısının göstergelerinden birinin çocukluk dönemi yaşantıları olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşım, bireyin kendilik algısını oluşturma sürecinde sadece geçmiş yaşantıların içeriğinin değil aynı zamanda geçmiş yaşantılarının yapısının da etkili olduğunu öne sürmektedir (Akın, Uysal ve Çitemel, 2013).

Tüm bu bilgiler ışığında çocukluk yaşantılarının insanın hayatında çok büyük önemi olduğu görülmektedir. Her bireyin çocukluk döneminin birbirinden farklı geçtiği düşünüldüğünde bazı insanlar olumsuz deneyimlerle bazıları da olumlu deneyimlerle çocukluk yıllarını geçirmektedir (Taş ve Yılmaz, 2020). Bu dönem içerisinde yaşanan deneyimler ömür boyu hatırlanmakla beraber hayatın tümüne etki etmektedir (Aydın, 2020).

2.2.3. Olumsuz Çocukluk Yaşantıları

Çocukluk yaşantıları ile ilgili literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların daha çok çocukluk dönemi örseleyici, travmatik ve olumsuz yaşantılar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Doğan ve Aydın, 2020). Olumsuz çocukluk yaşantıları, bireyin çocukluk döneminde ihmal, istismar, taciz, şiddet gibi travmatik durumlar yaşaması, ihtiyaçlarının karşılanmaması, sağlık durumu ile ilgilenilmemesi, zor durumlara maruz bırakılması şeklinde tanımlanmaktadır (Gündüz vd., 2018). Çocuğun gelişiminin engellenmesi, çocuğa kötü muamele uygulanması, çocuğun psikososyal gelişiminin desteklenmemesi de olumsuz çocukluk yaşantıları olarak değerlendirilmektedir (McCarthy ve Maughan, 2010).

Çocuklar, istismar, ihmal, şiddet gibi travmatik durumlar, zorlu yaşam koşulları ve bunların uzun vadeli sonuçlarına karşı savunmasız varlıklardır (Crandall vd., 2019). Çocukluk çağında olumsuz yaşantılar geçiren bireylerin hayatlarının ilerleyen dönemlerinde ruhsal problemler ve sağlık sorunları yaşama riski yüksektir (Gündüz ve Gündoğmuş, 2019).

Birçok zihinsel hastalık için risk faktörü olarak değerlendirilen olumsuz çocukluk yaşantıları (Read ve Bentall, 2012); depresyon (Şenkal ve Işıklı, 2015; Arslan, 2016; Aydın, 2018; Akcan ve Taşören, 2020), anksiyete (Yüksel, 2012; Bayram ve Erol, 2014; Gündüz ve Gündoğmuş, 2019), dissosiyasyon (Zoroğlu vd., 2001; Evren ve Ögel, 2003; Deniz, 2017), panik bozukluk (Erdem, 2018; Ay ve Kılınçel, 2020; Ilıcak, 2020),

obsesif kompulsif bozukluk (Demirci, 2016; Özgündüz vd., 2019; Ertaç, 2021) gibi ruhsal sorunlar ve kişilik bozukluklarına sebebiyet verebilmektedir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları olan bireylerin kendine zarar verme ve özkıyım davranışlarını sergiledikleri (Xavier, Cunha ve Pinto Guevia, 2015; Demir ve Çakın, 2020; Öztürk ve Derin, 2021) ve bunun yanında suça eğilim oranlarının (Reavis vd., 2013; Aslan, 2015; Yüksel, 2019) yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukluk çağında olumsuz deneyimler yaşayan bireylerin benlik saygısı zedelenmektedir. Bireyin kendini değerli ve yeterli hissetmesi, kendini olumlu algılaması, tüm özellikleri ile kendini bir bütün olarak değerlendirmesi benlik saygısına sahip olduğunu göstermektedir (Güneri Yöyen, 2017). Olumsuz deneyimler sonrası benlik saygısı zedelenen bireylerin yetişkinlik döneminde özgüven konusunda problem yaşadıkları ve ilişki kurmakta zorlandıkları görülmektedir (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Gündüz ve Gündoğmuş (2019)'un üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada çocukluk çağında olumsuz yaşantıları olan bireylerin olumsuz otomatik düşünceleri, akılcı olmayan inançları ve uygunsuz şemaları olduğu bulunmuştur. Olumsuz çocukluk yaşantılarının bireyin yaşam kalitesini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.4. Olumlu Çocukluk Yaşantıları

Çocukluk dönemi yaşanan olumsuz durumları ve deneyimleri ortaya çıkarmaya ve düzeltmeye odaklanan birçok yaklaşım vardır (Eryılmaz, 2017). Bununla birlikte Martin Seligman tarafından insanın iyi oluşunu merkeze alarak oluşturulan pozitif psikoloji yaklaşımı ise sadece olumsuz olan durumları ortaya çıkarmayı ve düzeltmeyi değil olumlu olanları da görmek ve desteklemek, toplumun yapısının bu olumlu özellikler kapsamında yeniden düzenlenmesini sağlamak gibi bir amaç taşımaktadır (Taylor, 2001).

Pozitif psikoloji, ruh sağlığını korumak ve bireylerin iyi oluşlarını artırmak için olumlu deneyimlere odaklanmanın gerekli olduğunu vurgulayan bir yaklaşımdır (Mongrain ve Anselmo-Matthews, 2012). Pozitif psikoloji yaklaşımına göre olumlu deneyimleri incelemek, olumlu karakter özelliklerini ortaya çıkarmak ve bunların geliştirilmesine yardımcı olmak esastır (Seligman vd., 2005). Pozitif psikolojiye göre bireylerin çocukluk döneminde olumsuz deneyimleri az yaşamaları değil, olumlu yaşantıları da yeterli düzeyde deneyimlemeleri gerekmektedir. (Doğan ve Yavuz, 2020). Çocuklukta

iyi olma hali, yalnızca olumsuz yaşantıların yokluğunu değil olumlu yetişkin iyiliğini de öngörmektedir (Richards ve Huppert, 2011).

Olumlu çocukluk yaşantıları, bireyin çocukluk döneminde beslenme, barınma gibi yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması yanında güvenli bir ortamda olması, kendini içinde bulunduğu ortama ait hissetmesi, çevresinde yer alan bireylerden ilgi, sevgi, değer görebilmesi ve tüm bunların yanında mutluluk, takdir, şefkat gibi duyguları yeteri kadar yaşayabilmesidir. (Çiçek ve Çeri, 2021; Taş, 2022). Bireyin çocukluk yıllarında fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığını düşünmesi ve çocukluk yıllarını memnuniyetle hatırlaması olumlu çocukluk yaşantılarına sahip olduğunu göstermektedir (Doğan ve Yavuz, 2020). Çocukluk dönemi içerisinde güvenli, mutlu, huzurlu ve destekleyici ortamların hazırlanması bireyin gelecekte psikolojik ve ruhsal açıdan sağlıklı olmasına etki eden bir faktördür (Kocatürk ve Çiçek, 2021).

Bireyin ruh sağlığı durumunun belirleyicileri arasında psikolojik ihtiyaçların karşılanması yer almaktadır (Skodol vd., 2007). Çocuğun psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı ortamlarda büyümesi sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirdiğini gösteren ölçütlerden biridir (Doğan ve Aydın, 2020). Bu tarz ortamlarda büyüyen bireylerde ruh sağlığı ile ilgili problem görülme sıklığının az olduğu bilinmektedir. Çocukluk yıllarını olumlu deneyimlerle geçiren bireylerin psikolojik olarak daha sağlıklı, mutlu ve huzurlu olduğu bilimsel araştırmalarla desteklenmektedir (Kosterman vd., 2011; Doğan ve Yavuz, 2020; Qu vd., 2022; Xu vd., 2022)

Lee ve Schafer (2021) olumlu çocukluk yaşantıları olan ve mutlu bir ailede büyüyen yetişkinlerin bilişsel becerilerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Mutlu bir çocukluk yaşantısına sahip olmak daha sonraki yaşam koşullarını olumlu etkilemektedir ve olumlu davranışlar sergilenmesine katkı sağlamaktadır. Olumlu çocukluk deneyimleri yetişkinlikteki işlevsellik açısından önemlidir (Kosterman vd., 2011).

2.2.5. Olumlu Çocukluk Yaşantıları ile ilgili Yapılan Araştırmalar

Kişilik bozuklukları ve olumlu çocukluk yaşantıları arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik Skodol vd. (2007) tarafından kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerle yapılan çalışmada bireylerin olumlu çocukluk yaşantıları, olumlu sosyal ilişkileri ve bakım verenleri ile arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre olumlu deneyimlere ve olumlu sosyal ilişkilere sahip bireylerin şizotipal belirtilerinde azalmalar

olduğu görülmüştür. Yüksek olumlu çocukluk yaşantı puanına sahip bireylerin kişilik bozukluklarının iyileşme oranlarının arttığı bulunmuştur.

Chung vd. (2008) risk altındaki dezavantajlı hamile kadınlarla yaptıkları çalışmada depresif belirtiler ve çocukluk deneyimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre olumsuz çocukluk deneyimi yaşayan bireyler daha yüksek depresif semptomlara sahiptir. Olumlu ocukluk yaşantılarına sahip bireylerin ise depresif semptomlar gösterme konusunda daha düşük risk grubunda olduğu görülmüştür.

Bethell vd. (2019) tarafından yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ilişkisel ve ruhsal sağlığa etkilerini incelemeye yönelik çalışma yürütülmüştür. Yetişkinlere olumlu çocukluk yaşantılarına dair sorular sorulmuştur ve ilişkisel sağlık düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre olumlu çocukluk yaşantıları yüksek olan bireylerin daha az ilişki sorunlarıyla karşılaştığı bulunmuştur.

Doğan ve Yavuz (2020) tarafından yetişkinlerle yapılan bir çalışmada olumlu çocukluk yaşantıları, psikolojik sağamlık ve algılanan mutluluk arasındaki ilişki farklı değerşenlerle birlikte incelenmiştir. Yapılan araştırmada kadınların olumlu çocukluk yaşantılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca olumlu çocukluk yaşantıları ile psikolojik sağamlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantıları arttıça psikolojik sağamlık düzeyleri de artmaktadır.

Yılmazer (2021) tarafından ebeveynlerle yapılan bir çalışmada ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları düzeylerinin çocuklarının arkadaş ilişkilerinde etkili bir faktör olduğu grlmektedir. Yüksek olumlu çocukluk yaşantıları düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini destekleyici olduğu, düşük olumlu çocukluk yaşantıları düzeyine sahip ebeveynlerin arkadaşlık ilişkilerine müdahale edici, baskıcı yöntemler kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Baglivio ve Wolff (2021) tarafından suç işleyen çocuklarla yapılan çalışmaya göre olumlu çocukluk yaşantılarına sahip çocukların tekrardan suç işleme oranlarının; olumsuz çocukluk yaşantılarına sahip olan ocuktardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bilgin vd. (2021) tarafından yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının bazı değerşenlerle ilişkisinin incelendiği bir çalışmada anne ve baba eğitim düzeyinin, algılanan ebeveyn tutumlarının ve algılanan sosyoekonomik düzeyin olumlu çocukluk

yaşantıları ile ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe olumlu çocukluk yaşantıları düzeyi de yükselmektedir. Algılanan sosyoekonomik düzey yükseldikçe olumlu çocukluk yaşantıları yükselmektedir. Ayrıca algılanan ebeveyn tutumlarına göre ebeveynlerini demokratik olarak algılayan bireylerin olumlu çocukluk yaşantıları puanlarının da yüksek olduğu görülmüştür.

Yetişkin bireylerin olumlu çocukluk yaşantıları ile romantik ilişkilerindeki çatışma çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Demir (2021) tarafından yapılan çalışmada olumlu çocukluk yaşantıları ile olumlu çatışma çözme stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantıları düzeyi yükseldikçe olumlu çatışma stili kullanma düzeyi de yükselmektedir. Ayrıca olumlu çocukluk yaşantıları ile olumsuz çatışma çözme stili arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Yüksek olumlu çocukluk yaşantılarına sahip yetişkinler olumsuz çatışma stilini daha az kullanmaktadır.

Daines vd. (2021) yetişkinlerin olumlu ve olumsuz çocukluk deneyimlerinin aile sağlığı üzerindeki etkisini incelemiştir. Sonuçlara göre özellikle olumlu çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte aile sağlığını etkilediği bulunmuştur. Olumsuz çocukluk deneyimleri puanları olumlu çocukluk deneyimleri puanları dikkate alınmadan incelendiğinde aile sosyal ve duygusal sağlık süreçleri ile aile sağlık kaynakları arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Olumsuz çocukluk deneyimleri ile aile sağlıklı yaşam tarzı ve aile dışı sosyal desteklerle ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra olumlu çocukluk deneyimleri ile dört aile sağlık alanı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar olumlu çocukluk yaşantılarının ömür boyu aile sağlığı için önemli olduğunu göstermektedir. Ailesinden ve çevresinden duygusal destek alan çocukların ruh sağlığı ve aile ilişkilerinin daha sağlıklı olacağı görülmektedir.

Kadınların öz-şefkat düzeyleri ve olumlu çocukluk algılayışlarının mutluluklarını yordama gücünü tespit etmeye yönelik Tunca (2022) tarafından yapılan bir çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının öz-şefkat ile birlikte mutluluğun yordayıcısı olduğu yönünde bir sonuç bulunmuştur. Benzer şekilde Doğan ve Aydın(2020) tarafından yetişkinlerle yapılan bir çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının mutluluk ve yaşam doyumunu yordadığı şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır. Kendilerini oldukça mutlu olarak nitelendiren yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantıları düzeyleri, orta düzeyde mutlu ve mutlu olmayan yetişkinlere göre daha yüksektir. Yaman Akpınar ve Özteke Kozan

(2019) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise çocukluk dönemi mutluluk anları ile kendini toplarlama gücü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Taş (2022) tarafından lisans ogrencilerinin olumlu çocukluk yaşantıları, bireysel yaratıcılıkları ve öz-saygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan çalışmada kavramlar arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Çalışma kapsamında yapılan regresyon analizleri sonucunda olumlu çocukluk yaşantılarının öz-saygıyı ve bireysel yaratıcılığı pozitif şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca olumlu çocukluk yaşantılarının bireysel yaratıcılığa etkisinde öz saygının aracılık ettiği görülmektedir. Olumlu ocukluk yaşantıları öz-saygıyı güçlendirerek bireysel yaratıcılık üzerinde aktif rol oynamaktadır.

üstün (2022) tarafından 18 yaş üstü bireylerle yapılan çalışmada olumlu çocukluk yaşantıları, kariyer uyum yetenekleri ve yaşam doyumu çeşitli değişkenlerle incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre olumlu çocukluk yaşantıları ve yaşam doyumu ile kariyer uyum yeteneklerinin ilgi, kontrol, merak, güven alt boyutları arasında pozitif ilişkiler saptanmıştır. Olumlu ocukluk yaşantı düzeyi arttıkça kariyer uyum yetenekleri artmaktadır.

Ergül Havan (2022), üniversite ogrencilerinin olumlu çocukluk yaşantıları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında bilinçli farkındalığın aracı rolunu incelemeye yönelik yuruttuğu çalışmada, olumlu çocukluk yaşantıları, psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Araştırma bulgularına göre olumlu çocukluk yaşantılarının psikolojik sağlamlığı ve bilinçli farkındalığı, bilinçli farkındalığın da psikolojik sağlamlığı istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. 344 üniversite ogrencisiyle yapılan çalışmada olumlu çocukluk yaşantıları ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığı aracı rolunun olduğu bulunmuştur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca araştırmanın veri toplama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında değişimin olup olmadığını ve değişim derecesini belirlemeye yönelik araştırma desenleridir (Karasar, 2020). Ayrıca araştırmada olumlu çocukluk yaşantılarının ve çocuk yetiştirme tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumları da incelenmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni Türkiye’de yaşayan ortaokul eğitimine devam eden çocuğu olan ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 31 ile 64 yaş aralığında yaş ortalaması 41.94 olan ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 313 ebeveyn oluşturmaktadır. Örnekleme giren katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Dağılımı

Yaş	N	%
30-40	124	39.6
41-50	165	51.4
51 ve üstü	28	8.9
Toplam	313	100.0

Ebeveyn Rolü	N	%
Anne	208	66.5
Baba	105	33.5
Toplam	313	100.0

Öğrenim Düzeyi	N	%
İlkokul	32	10.2
Ortaokul	21	6.7
Lise	65	20.8
Lisans	157	50.2
Lisansüstü	38	12.1
Toplam	313	100.0

Çocukluğun Geçtiği Yer	N	%
Köy	86	27.5
Kasaba	10	3.2
İlçe	126	40.3
Şehir	50	16.0
Büyükşehir	41	13.1
Toplam	313	100.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 313 ebeveynin 124'nün(%39.6) 30-40 yaş aralığında, 165'inin (%51.4) 41-50 yaş aralığında ve 28'inin ise (%8.9) 51 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. 208 (%66.5) ebeveyn anne iken 105 (%33.5) ebeveyni ise baba oluşturmaktadır. Katılımcıların 32 (%10.2)'si ilkokul, 21 (%6.7)'si ortaokul, 65 (%20.8)'i lise, 157 (%50.2)'si lisans ve 38 (%12.1)'i lisansüstü(yüksek lisans/doktora) öğrenim düzeyine sahiptir. Ebeveynlerin çocukluğunun geçtiği yere göre 86 (%27.5) köy, 10 (%3.2) kasaba, 126 (%40.3) ilçe, 50 (%16.0) şehir ve 41 (%13.1) büyükşehir şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma kapsamında ebeveynlerin demografik özelliklerini tespit etmek için Kişisel Bilgi Formu, olumlu çocukluk yaşantılarını değerlendirmek amacıyla Olumlu Çocukluk

Yaşantıları Ölçeği (OÇY), çocuklarına karşı sergiledikleri tutumları ölçmeye yönelik Anne-Baba Tutum Ölçeği-C Formu (ABTÖ-C) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile katılımcıların yaş, ebeveyn rolü, öğrenim düzeyi ve çocukluğunun geçtiği yer gibi demografik özelliklerini tespit etmek amaçlanmıştır.

3.3.2. Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği

Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği, Doğan ve Aydın(2020) tarafından bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte toplam 22 madde bulunmaktadır ve ölçek tek boyutludur. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Beşli likert (1=Hiç katılmıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) şeklinde derecelendirilen ölçekte uygulama esnasında katılımcılara 11 yaşından öncesini düşünerek değerlendirme yapmaları istenmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 22, maksimum puan ise 110'dur. Katılımcının yüksek puan alması olumlu bir çocukluk yaşantısına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları iki farklı yöntem ile incelenmiştir. Ölçeğe ait Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .96, bileşik güvenirlik katsayısı ise .97 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek toplam varyansın %55'ini açıklamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ise faktör yükleri .45 ile .91 arasında değişmektedir. Bu çalışmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ise .95 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Anne-Baba Tutum Ölçeği-C Formu (ABTÖ-C)

Özyürek tarafından 2018 yılında geliştirilen bu ölçek 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tarzında (1=Tamamen katılıyorum, 5=Hiç Katılmıyorum) değerlendirilmektedir. Bu ölçek ortaokul dönemi çocuğa sahip anneler ve babaların kendi çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmede kullanılmaktadır. Ölçek ortaokula devam eden çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilirliği ifade etmek için "C" Formu şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçeğin "Demokratik tutum", "Baskıcı ve otoriter tutum" ve "Aşırı hoşgörülü tutum" olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Her alt boyuttan alınan yüksek puan o tutumun baskın olduğunu gösterir. Ölçekte tersten kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek geliştirme çalışmalarında her alt boyut için Cronbach Alpha değeri; demokratik tutum .83, baskıcı ve otoriter tutum .83, hoşgörülü tutum .75

olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ise Cronbach Alpha değerleri demokratik tutum için .85, baskıcı ve otoriter tutum için .79, hoşgörölü tutum için ise .69 olarak tespit edilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verileri toplama sürecine başlamadan önce gerekli olan idari ve etik izinler alınmıştır. Veriler katılımcılara anket aracılığıyla verilmiştir ve yüz yüze toplanmıştır. Araştırma süreçleri ile ilgili katılımcılara bilgiler verilmiştir. Araştırmanın amacı, önemi ve kapsamı katılımcılara aktarılmıştır. Çalışmanın bilimsel bir araştırma kapsamında gönüllülük ve gizliliğe dayalı olarak gerçekleştirileceği katılımcılara özellikle vurgulanmıştır. Bilgilendirme süreci tamamlandıktan sonra gönüllü olan ebeveynlerden veriler toplanmıştır. Veri toplama sürecinde formlarda ebeveynlere kimlikleri ve özel bilgilerinin sorulmayacağı ve araştırma sonuçlarının sadece araştırmada kullanılacağı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarının alanyazına katkı sağlayabilmesi için maddeleri samimi ve dürüst bir şekilde yanıtlamaları gerektiği vurgulanmıştır. Veri toplama süreci Kasım 2022 tarihinde başlamıştır ve Mart 2023 tarihinde sonlanmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek değişkenli normallik analizleri kullanılmıştır. Tek değişkenli normallik analizleri için histogram grafiği, Q-Q Plots grafiği ve basıklık(skewness) ve çarpıklık(kurtosis) katsayılarına bakılmıştır. Histogram grafiğine bakıldığında verilerin büyük kısmının ortada toplandığını görülmektedir (Ek-1). Verilerin ortada toplanması verilerin normal dağılım gösterdiğiyle ilgili bilgi vermektedir (McKillup, 2011). Q-Q Plots grafiğine göre bakıldığında da verilerin normal bir şekilde dağıldığı söylenebilmektedir (Ek-2) Basıklık(Skewness) ve Çarpıklık (Kurtosis) katsayıları incelenmiştir ve sonuçlar Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2. Değişkenlerin Tek Değişkenli Normallik Analizi Basıklık-Çarpıklık Katsayıları

Değişken	Basıklık(Skewness)		Çarpıklık(Kurtosis)	
	İstatistik	Standart hata	İstatistik	Standart hata
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	-.798	.138	.188	.275

Demokratik Tutum	-.757	.138	.502	.275
Baskıcı ve Otoriter Tutum	.076	.138	-.470	.275
Aşırı Hoşgörülü Tutum	.153	.138	.054	.275

Tablo 2 incelendiğinde verilere ilişkin basıklık-çarpıklık katsayıları olumlu çocukluk yaşantıları (-.798 ve .188), demokratik tutum (-.757 ve .502), baskıcı ve otoriter tutum (.076 ve -.470) ve aşırı hoşgörülü tutum (.153 ve .054) arasında değiştiği görülmektedir. Basıklık-Çarpıklık katsayılarının -1.50 ile +1.50 arasında değişmesi verilerin normallik varsayımını karşıladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Çalışma kapsamında toplanan verilerin normallik varsayımını sağladığı için parametrik karşılaştırma istatistikleri olan bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Kavramlar arası ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Değişkenler arasında korelasyon düzeyinin anlamlı çıkması ile basit regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS-22 Paket programı ile analiz edilmiştir. Karşılaştırma istatistikleri için p değeri .05 ve .001 olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmaya katılan ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilerden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ve çocuk yetiştirme tutumlarının yaşa, ebeveyn rolüne, öğrenim düzeyine ve çocukluklarının geçtiği yere göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir.

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumu alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	\bar{X}	ss
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	313	3.81	.745
Demokratik Tutum	313	4.35	.468
Baskıcı ve Otoriter Tutum	313	3.40	.644
Aşırı Hoşgörülü Tutum	313	2.77	.475

Tablo 3’de ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin betimsel analizler sunulmuştur. Buna göre olumlu çocukluk yaşantıları puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.81$, standart sapması $ss=.745$ olarak hesaplanmıştır. Demokratik tutum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=4.35$, standart sapması $ss=.468$ olarak hesaplanmıştır. Baskıcı ve otoriter tutum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.40$, standart sapması $ss=.644$ olarak hesaplanmıştır. Aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu puanlarının ise aritmetik ortalaması $\bar{X}=2.77$, standart sapması $ss=.475$ olarak hesaplanmıştır.

4.1. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumlarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Yaş	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Post-Hoc Games Howel
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	30-40	124	3.76	.79	Gruplar Arası	.616	2	.308	.554	.575	-
	41-50	161	3.85	.71	Gruplar İçi	172.470	310	.556			
	51 ve üstü	28	3.79	.74	Toplam	173.087	312				
Demokratik Tutum	30-40	124	4.42	.43	Gruplar Arası	1.407	2	.704	3.260	.040*	1-3
	41-50	161	4.33	.49	Gruplar İçi	66.903	310	.216			
	51 ve üstü	28	4.20	.41	Toplam	68.310	312				
Baskıcı ve Otoriter Tutum	30-40	124	3.41	.69	Gruplar Arası	.275	2	.137	.330	.719	-
	41-50	161	3.38	.62	Gruplar İçi	128.905	310	.416			
	51 ve üstü	28	3.48	.52	Toplam	129.179	312				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	30-40	124	2.75	.46	Gruplar Arası	.203	2	.101	.447	.640	-
	41-50	161	2.77	.48	Gruplar İçi	70.453	310	.227			
	51 ve üstü	28	2.84	.52	Toplam	70.656	312				

*p<.05 (Kod: 1= 30-40, 2= 41-50, 3= 51 ve üstü)

Tablo 4 incelendiğinde çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin yaşa göre yalnızca demokratik tutum alt boyutunda farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2-310)}=3.260$ p<.05). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için yapılan post hoc analizi sonucu “30-40 yaş” aralığında olan katılımcıların “51 ve üzeri” yaş aralığında olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek demokratik tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Demokratik tutum sergilenmesinde “31-40 yaş” ortalamasının ($\bar{X}=4.42$) “51 ve üzeri yaş” ortalamasından ($\bar{X}=4.20$) yüksek olması bu farkı göstermektedir. Diğer değişkenler olan olumlu çocukluk yaşantıları ($F_{(2-310)}= .554$ p<.05), baskıcı ve otoriter tutum ($F_{(2-310)}= .330$ p<.05) ve aşırı hoşgörülü tutumun ($F_{(2-310)}= .447$ p<.05) ise yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

4.2. Ebeveyn Rolü Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları alt boyutlarının ebeveyn rolüne göre farklılaşıp farklılaşmamasına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Ebeveyn Rolüne Göre t-testi Sonuçları

Değişkenler	Ebeveyn Rolü	N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	Anne	208	3.84	.75	.820	311	.461
	Baba	105	3.76	.71			
Demokratik Tutum	Anne	208	4.44	.42	4.563	311	.043*
	Baba	105	4.19	.50			
Baskıcı ve Otoriter Tutum	Anne	208	3.31	.63	-3.625	311	.992
	Baba	105	3.58	.63			
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Anne	208	2.75	.46	-.577	311	.581
	Baba	105	2.79	.49			

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutundan aldıkları puanların ebeveyn rollerine göre anlamlı bir fark gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır ($t_{(311)}= 4.563$, $p<.05$). Demokratik tutum sergilenmesinde annelerin ortalamasının ($\bar{X}=4.44$) babaların ortalamasından ($\bar{X}=4.19$) yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda annelerin babalara göre daha fazla demokratik tutum sergilediği söylenebilmektedir. Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ($t_{(311)}=.820$, $p>.05$), baskıcı ve otoriter tutum alt boyutu puanları ($t_{(311)}=-3.625$, $p>.05$) ve aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu puanlarının ($t_{(311)}=-.577$, $p>.05$) ise ebeveyn rolüne göre anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

4.3. Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları alt boyutlarının öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Öğrenim Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Öğrenim Düzeyi	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Post-Hoc Tukey
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	İlkokul	32	3.54	.78	Gruplar Arası	5.255	4	.641	2.41	.05	-
	Ortaokul	21	3.55	.82	Gruplar İçi	167.832	308	.521			
	Lise	65	3.87	.71	Toplam	173.087	312				
	Lisans	157	3.89	.71							
	Lisansüstü	38	3.73	.75							
Demokratik Tutum	İlkokul	32	4.20	.55	Gruplar Arası	3.785	4	1.286	4.58	.001	4-2
	Ortaokul	21	4.06	.59	Gruplar İçi	64.525	308	.569			
	Lise	65	4.37	.43	Toplam	68.310	312				
	Lisans	157	4.44	.42							
	Lisansüstü	38	4.29	.47							
Baskıcı ve Otoriter Tutum	İlkokul	32	4.00	.41	Gruplar Arası	24.974	4	.758	18.45	.000	1-5, 1-4, 2-4
	Ortaokul	21	3.59	.53	Gruplar İçi	104.205	308	.918			
	Lise	65	3.66	.57	Toplam	129.179	312				3-4, 3-5
	Lisans	157	3.19	.61							
	Lisansüstü	38	3.19	.57							
Aşırı Hoşgörülü Tutum	İlkokul	32	2.96	.58	Gruplar Arası	2.454	4	.758	2.77	.027	1-5
	Ortaokul	21	2.82	.38	Gruplar İçi	68.201	308	.918			
	Lise	65	2.82	.42	Toplam	70.656	312				
	Lisans	157	2.74	.47							
	Lisansüstü	38	2.61	.46							

* $p < .05$ (Kod: 1=İlkokul, 2=Ortaokul, 3=Lise, 4=Lisans, 5=Lisansüstü)

Tablo 6 incelendiğinde ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($F_{(4-308)}=2.41$, $p > .05$).

Ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutu ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(4-308)}=4.58$, $p<.05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “Lisans” öğrenim düzeyi puanı ortalamasının ($\bar{X}=4.44$) “Ortaokul” öğrenim düzeyi ortalamasından ($\bar{X}=4.06$) daha yüksek olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Buna göre lisans mezunu ebeveynlerin ortaokul mezunu ebeveynlere göre daha yüksek düzeyde demokratik tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin baskıcı ve otoriter tutum alt boyutu ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(4-308)}=18.45$, $p<.05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “İlkokul” öğrenim düzeyi puanı ortalamasının ($\bar{X}=4.00$) “Lisans” öğrenim düzeyi ortalaması ($\bar{X}=3.19$) ve “Lisansüstü” öğrenim düzeyi ortalamasından ($\bar{X}=3.19$); “Ortaokul” öğrenim düzeyi ortalamasının ($\bar{X}=3.59$) “Lisans” öğrenim düzeyi ortalamasından ($\bar{X}=3.19$); “Lise” öğrenim düzeyi ortalamasının ($\bar{X}=3.66$), “Lisans” öğrenim düzeyi ve “Lisansüstü” öğrenim düzeyi ortalamasından ($\bar{X}=3.19$) daha yüksek olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Bu sonuca göre ilkokul mezunu ebeveynler lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlere göre daha fazla baskıcı ve otoriter tutum sergilemektedir. Ortaokul mezunu ebeveynler lisans mezunu ebeveynlere göre daha yüksek baskıcı ve otoriter tutum sergilemektedir. Lise mezunu ebeveynlerin ise lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlere göre daha fazla baskıcı ve otoriter tutum sergilediği bulunmuştur.

Ebeveynlerin aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(4-308)}=2.77$, $p<.05$). Yapılan post-hoc analizlerine göre bu fark “İlkokul” öğrenim düzeyi puanı ortalamasının ($\bar{X}=2.96$) “Lisansüstü” öğrenim düzeyi ortalamasından ($\bar{X}=2.61$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İlkokul mezunu ebeveynler lisansüstü mezun ebeveynlere göre daha fazla aşırı hoşgörülü tutum sergilemektedir.

4.4. Çocukluğun Geçtiği Yer Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları alt boyutlarının çocukluğun geçtiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Alt Boyutlarının Çocukluğun Geçtiği Yere Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Çocukluğun Geçtiği Yer	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Post-Hoc Tukey
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	Köy	86	3.69	.70	Gruplar Arası	3.126	4	.781	1.416	.228	-
	Kasaba	10	3.83	.53	Gruplar İçi	169.961	308	.551			
	İlçe	126	3.80	.77	Toplam	173.087	312				
	Şehir	50	3.93	.823							
	Büyükşehir	41	3.97	.62							
Demokratik Tutum	Köy	86	4.29	.49	Gruplar Arası	.624	4	.156	.709	.586	-
	Kasaba	10	4.35	.46	Gruplar İçi	67.686	308	.220			
	İlçe	126	4.36	.41	Toplam	68.310	312				
	Şehir	50	4.41	.57							
	Büyükşehir	41	4.41	.41							
Baskıcı ve Otoriter Tutum	Köy	86	3.66	.62	Gruplar Arası	8.478	4	2.119	5.408	.000	1-3 1-4 1-5
	Kasaba	10	3.32	.82	Gruplar İçi	120.702	308	.392			
	İlçe	126	3.32	.63	Toplam	129.179	312				
	Şehir	50	3.25	.57							
	Büyükşehir	41	3.30	.61							
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Köy	86	2.79	.49	Gruplar Arası	.575	4	.144	.631	.641	-
	Kasaba	10	2.73	.35	Gruplar İçi	70.081	308	.228			
	İlçe	126	2.80	.46	Toplam	70.656	312				
	Şehir	50	2.72	.46							
	Büyükşehir	41	2.69	.50							

*p<.05 (Kod: 1=Köy, 2=Kasaba, 3=İlçe, 4=Şehir, 5=Büyükşehir)

Tablo 7 incelendiğinde çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin çocukluğun geçtiği yere göre yalnızca baskıcı ve otoriter tutum alt boyutunda farklılaştığı görülmektedir ($F_{(4,308)}=5.408$, $p<.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan post-hoc analizi sonucu çocukluğu köyde geçen katılımcıların çocukluğu ilçede,

şehirde ve büyükşehirde geçen katılımcılara göre daha yüksek otoriter tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Baskıcı ve otoriter tutum sergilenmesinde “Köy” ortalamasının ($\bar{X}=4.42$), “İlçe” ortalaması ($\bar{X}=3.32$), “Şehir” ortalaması ($\bar{X}=3.25$) ve “Büyükşehir” ortalamasından ($\bar{X}=3,30$) yüksek olması bu farkı göstermektedir. Diğer değişkenler olan olumlu çocukluk yaşantıları ($F_{(4-308)}=1.416$, $p>.05$), demokratik tutum ($F_{(4-308)}=.709$, $p>.05$) ve aşırı hoşgörülü tutumun ($F_{(4-308)}=.631$, $p>.05$) ise çocukluğun geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

4.5. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri görmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Değerleri

	Olumlu Çocukluk Yaşantıları	Demokratik Tutum	Otoriter Tutum	Aşırı Hoşgörülü Tutum
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	1			
Demokratik Tutum	.210**	1		
Baskıcı ve Otoriter Tutum	.071	-.080	1	
Aşırı Hoşgörülü Tutum	.002	.045	.248**	1

** $p<.05$

Tablo 8’e göre olumlu çocukluk yaşantıları ve demokratik tutum arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= .210$, $p<.05$). Yapılan analiz sonucunda olumlu çocukluk yaşantıları ile baskıcı ve otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. ($r=.071$, $p>.05$). Olumlu çocukluk yaşantıları ile aşırı hoşgörülü tutum arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r= .002$, $p>.05$). Bu kapsamda yapılan korelasyon analizi sonucunda olumlu çocukluk yaşantıları ile demokratik tutum

arasında ilişki bulunduğundan dolayı regresyon analizine çocuk yetiştirme tutumlarından sadece demokratik tutum dahil edilmiştir.

4.6. Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Demokratik Tutumu Yordamasına Yönelik Bulgular

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantılarının demokratik tutumu yordamasına yönelik basit regresyon analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Demokratik Tutumu Yordamasına Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Demokratik Tutum	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahminin Standart Hatası
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	.210	.044	.041	.458

($p < 0.001$ Bağımlı değişken: Demokratik tutum, Bağımsız Değişken: Olumlu çocukluk yaşantıları)

Tablo 9’da basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantılarının demokratik tutumlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($R = .21$ $R^2 = .044$ $F = .041$, $p < .001$). Bu sonuçlara göre ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları demokratik tutuma ait toplam varyansın yaklaşık %4’ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Demokratik Tutum Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Basit Regresyon Analizinin Coefficient Tablosu

Demokratik Tutum	Beta	t	Sig.
Sabit sayı		28.478	.000
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	.210	3.783	.000

$p < 0.001$

Tablo 10 incelendiğinde ise olumlu çocukluk yaşantılarının (Beta: .21) demokratik tutumu anlamlı düzeyde açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki, olumlu çocukluk yaşantılarının çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi ve kavramların çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular tartışılıp yorumlanmıştır. Araştırma sonuçları ve öneriler verilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

5.1.1. Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumlarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin bulguların tartışılması

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları, baskıcı ve otoriter tutum ve aşırı hoşgörülü tutumun yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin yaşa göre yalnızca demokratik tutum alt boyutunda farklılaştığı görülmektedir. Demokratik tutum düzeyinde “30-40 yaş” aralığında olan ebeveynlerin ortalaması “51 ve üzeri yaş” aralığında olan ebeveynlerin ortalamasına göre daha yüksektir. Bu doğrultuda “30-40” yaş aralığında olan ebeveynlerin “51 ve üzeri yaş” aralığında olan ebeveynlere göre daha fazla demokratik tutum sergilediği söylenebilmektedir.

Bu konuda literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde Alabay (2017), “26-30”, “31-35” ve “36-40” yaş aralığında olan anne ve babaların “20-25” yaş aralığında olan anne ve babalara göre daha demokratik davranışlar sergilediğini bulmuştur. Mızrakçı (1994) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin çocuk sahibi olma yaşı çocuklarına sergiledikleri tutumları ve davranışları etkilemektedir. Akatlı ve Tunçay (2022) araştırmalarında yaşın, demokratik tutumu negatif yönlü yordadığını tespit etmişlerdir. Buna göre ebeveynlerin yaşı yükseldikçe demokratik tutum düzeylerinin azaldığı sonucu çıkarılabilir. Campo ve Rohner (1992) yaptıkları araştırmada yaşı ilerleyen annelerin çocuklarına karşı olumsuz davranışları daha çok sergilediklerini saptamıştır. Araştırmanın bulguları ile literatürde yer alan çalışmaların bulgularının paralellik gösterdiği ve elde edilen sonucun literatür ile uyumlu olduğunu söylenebilir.

Yaş insanların değerleri üzerinde etkili bir durumdur. Farklı yaş grupları farklı değerlere ve farklı ebeveynlik anlayışına sahip olabilir. Genç ebeveynler daha çok bağımsızlık ve özgürlüğe odaklı olabilirken ileri yaşta olan ebeveynler disiplin ve sorumluluk odaklı olabilir. Yaş grupları arasında teknoloji kullanımı ve kültürel değişimler farklılık gösterebilmektedir. Genç ebeveynler çocuk yetiştirme sürecinde teknolojiyi daha fazla

kullanabilirken ileri yaşta olan ebeveynler daha çok geleneksel yöntemlere başvurabilir. Bu da çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyebilir.

5.1.2.Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumlarının ebeveyn rolüne göre farklılaşmasına ilişkin bulguların tartışılması

Olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveynlik rolü (anne-baba olma durumu) arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları, baskıcı ve otoriter tutum ve aşırı hoşgörölü tutum düzeylerinin ebeveyn rolüne göre anlamlı bir fark göstermediğı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle olumlu çocukluk yaşantıları, baskıcı ve otoriter tutum ve aşırı hoşgörölü tutum ebeveynlerin cinsiyetlerinden etkilenmemektedir.

Ebeveynlerin demokratik tutum düzeyleri ile ebeveynlik rolü arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Demokratik tutum düzeyinde annelerin ortalamasının babaların ortalamasından yüksek olduğu görölmektedir. Bu doğrultuda annelerin babalara göre daha fazla demokratik tutum sergilediğı söylenebilmektedir.

Literatür incelendiğinde çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn rolü arasındaki ilişkilerin incelendiğı araştırmaların olduğu görölmektedir. Aydoğdu ve Dilekmen (2016) tarafından ebeveynlerle yürütölen çalışmada ebeveynlerin cinsiyetlerine göre aşırı koruyucu, izin verici ve otoriter tutum düzeyleri arasında ilişki bulunmazken, demokratik tutum sergilenmesinde ise kadınlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Annelerin babalara göre daha yüksek düzeyde demokratik tutum sergilediğı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Canatan (2020) yaptığı çalışmada annelerin babalara göre daha çok demokratik tutumu kullandığını tespit etmişlerdir. Güneş Kılıç (2022) da araştırmasında annelerin babalara oranla daha yüksek demokratik tutum sergilediğı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmaya göre babaların annelere göre daha izin verici tutum sergilediğini tespit edilmiştir. Tekin (2019)'in araştırmasının sonuçlarının da benzer yönde olduğu görölmektedir. Bu sonuçlar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Yapılan çalışmaların ortak bulgusu olarak anneler babalara göre daha yüksek demokratik tutum sergilemektedir. Annelerin babalara göre daha demokratik tutum sergilemesinin toplumsal roller, anne ve çocuk arasındaki bağ, toplumsal deneyimler ve kültürel etkilerden kaynaklı olabileceğı düşünülmektedir. Geleneksel cinsiyet rolleri annelerin çocuk yetiştirme sürecinde daha aktif rol almasına ve bu süreçte daha fazla

empati, hoşgörü ve anlayış geliştirmelerine yol açabilir. Bu durum annelerin daha eşitlikçi bir yaklaşım sergilemelerini sağlayabilir. Anneler genellikle çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını anlamak ve karşılamak için çaba sarf etmektedir. Bundan dolayı annelerin daha empatik ve anlayışlı olmaları muhtemeldir. Kadınlar çocuk yetiştirme sürecinde daha fazla deneyime sahip olurlar. Bu durum, annelerin çocukların ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Tüm bunlarla birlikte toplumun kadın ve annelerden çocuk yetiştirme sürecinde yüksek beklentileri olabilir. Bu beklenti de annelerin daha çok sorumluluk almasına ve daha demokratik tutum sergilemesine yol açabilir.

Araştırma bulguları ve ilgili alanyazın, çocuk yetiştirme sürecinde geleneksel ebeveyn yaklaşımıyla hareket edildiğini ve annelerin çocuk bakımı, ihtiyaçların karşılanması konularında daha fazla sorumluluk aldığı düşünmektedir. Çocuk bakımında ve yetiştirme sürecinde ortak bir sorumluluk anlayışı oluşturulmasının ve babaların süreçte daha aktif rol almasının aile içi ilişkileri olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Anne ve babaların çocuklarına yönelik sergiledikleri tutumlar konusunda eğitim alması gerektiği söylenebilir.

5.1.3.Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumlarının öğrenim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulguların tartışılması

Öğrenim düzeyine göre olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla yapılan analizler sonucunda ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk yetiştirme tutumunun tüm alt boyutları ile öğrenim düzeyi arasında ise anlamlı farklılaşmalar olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutu ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Lisans mezunu ebeveynlerin ortaokul mezunu ebeveynlere göre daha yüksek düzeyde demokratik tutum sergilediği tespit edilmiştir. Ebeveynlerin otoriter tutum alt boyutu ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ilkokul mezunu ebeveynler lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlere göre, ortaokul mezunu ebeveynler lisans mezunu ebeveynlere göre, lise mezunu ebeveynler ise lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlere göre daha fazla otoriter tutum sergilemektedir. Ebeveynlerin aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu ile öğrenim

düzeıı arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. İlkokul mezunu ebeveınler lisansüstü mezunu ebeveınlere göre daha fazla aşırı hoşgörölü tutum sergilemektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim düzeıı yükseldikçe demokratik tutum düzeıı yükselmektedir. Eğitim düzeıı yükselirken otoriter tutum düzeıı azalmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde öğrenim düzeıı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik çeşitli araştırmalar olduğu görölmektedir. Güneş Kılıç (2022) öğrenim düzeııne göre çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Demokratik tutum düzeıılerine göre üniversite mezunu ebeveınlerin lise mezunlarına göre; lise mezunu ebeveınlerin de temel eğitim düzeııindeki ebeveınlere göre daha yüksek demokratik tutum sergilediğini tespit etmiştir. Otoriter tutum düzeıılerine göre üniversite mezunu ebeveınlerin lise mezunu ebeveınlere göre daha yüksek otoriter tutum sergilediği bulunmuştur.

Mızrakçı (1994) araştırmasında çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen en önemli faktörün annelerin öğrenim düzeıı olduğunu belirtmiştir. Hoffmann (2002) araştırmasında öğrenim düzeıı yüksek olan ebeveınlerin çocuklarına karşı daha fazla anlayış ve hoşgörü gösterdiklerini bulunmuştur. Ayrıca öğrenim düzeıı yüksek ebeveınlerin çocuklarıyla daha destekleyici ilişki kurduklarını tespit etmiştir. Bradley ve diğerleri (2001) yaptıkları araştırmada öğrenim düzeıı düşük olan ebeveınlerin daha sert ve disiplinli olduğunu, öğrenim düzeıı yüksek olan ebeveınlerin ise daha özgürlükçü ve iş birliği odaklı çocuk yetiştirme tutumu sergilediğini bulunmuşlardır. Acar ve Aydın (2012) da ebeveınlerin öğrenim düzeıı yükseldikçe daha demokratik ve destekleyici yetiştirme tutumu benimsediklerini tespit etmiştir.

Araştırma bulguları ve ilgili literatür incelendiğinde daha yüksek öğrenim düzeııne sahip ebeveınlerin tutumlarının daha demokratik olduğu görölmektedir. Bu bulgular araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu durumun ebeveınlerin aldıkları bilgi ve becerileri kullanarak çocuklarının ihtiyaçlarını anlamak ve yönlendirmek konusunda daha bilinçli hareket etmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Bunun yanında daha yüksek öğrenim düzeııne sahip ebeveınler çocuklarıyla daha fazla iletişim kurma ve etkileşimde bulunma eğilimindedir. Kurulan iletişimin daha derin ve zengin olmasının sergilenen tutumlar üzerinde etkisi olacağı düşünölmektedir.

5.1.4.Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumlarının çocukluğun geçtiği yere göre farklılaşmasına ilişkin bulguların tartışılması

Araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin çocukluğun geçtiği yere göre yalnızca otoriter tutum alt boyutunda farklılaştığı görülmektedir. Çocukluğu köyde geçen katılımcıların çocukluğu ilçede, şehirde ve büyükşehirde geçen ebeveynlere göre daha yüksek otoriter tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Çocukluğun geçtiği yere göre olumlu çocukluk yaşantıları, demokratik tutum ve aşırı hoşgörülü tutumun ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantılarının çocuk yetiştirme tutumlarının çocukluğun geçtiği yere farklılaşmasını inceleyen çalışmalara ulaşamamıştır. Bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde Eker ve Türk (2021) tarafından yapılan ebeveyn kabul-reddi çalışmasında çocukluğu kasabada geçen ebeveynlerin kendi ebeveynlerini reddinin yüksek olduğu görülmektedir. Çocukluğu ilçede geçen ebeveynlerin ise diğer yerlerde geçenlere göre ebeveyn kabulünün yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın bulgusu kırsal ve şehir yaşamı arasında kültürel farklılıkların olabileceğini ve bu farklılıklarında aile dinamiklerini değiştirebileceğini göstermektedir. Köyler genellikle daha geleneksel değerlere sahip olabilirken şehirlerde ise farklı bir sosyal çeşitlilik ve yaşam tarzı görülebilir. Bu farklılıklar ise ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme biçimlerine yansiyabilir. Kırsal bölgelerde toplum yapısının daha homojen ve aile bağlarının daha güçlü olması ebeveynlerin çocuklarını koruma ve katı kurallar, disiplin ile otoriteye sıkı sıkıya bağlılık isteğini artırabilir. Diğer açıdan bakıldığında ise şehirlerde yaşayan ebeveynlerin daha düşük otoriter tutuma sahip olmasının nedenleri arasında şehir yaşamının daha bireysel olması, çocuklara daha fazla özgürlük tanınması ve daha farklı alternatif çocuk yetiştirme yöntemlerini tercih etme eğilimlerinin olması düşünülebilir.

Son olarak bu çalışmanın bulgularına dayanarak kesin bir neden sonuç ilişkisi kurulamayacağı söylenebilir. Otoriter tutumların sadece yaşanılan bölge ile ilişkili olmadığını ve aynı bölgede yaşayan farklı ebeveynlerin farklı yaklaşımlar sergileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

5.1.5. Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesine ilişkin bulguların tartışılması

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmeye yönelik yapılan analizler sonucunda, ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumlarının alt boyutları olan otoriter tutum ve aşırı hoşgörölü tutuma göre anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyi ile demokratik tutum alt boyutu arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle olumlu çocukluk yaşantıları düzeyi yükseldikçe demokratik tutum puanı yükselmekte, demokratik tutum puanı yükseldikçe de olumlu çocukluk yaşantıları düzeyi yükselmektedir.

Alanyazın incelendiğinde Bilgin vd. (2022)'nin de benzer sonuçlara ulaştığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda yetişkinlerle yapılan çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının algılanan ebeveyn tutumlarına göre değiştiğini ve demokratik tutumun sergilendiği aile ortamında olumlu çocukluk yaşantı düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Deniz (2020) tarafından ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının aile uyumu, evlilik uyumu ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik 432 ebeveyn ile yapılan çalışmada ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında çocukluk yaşantılarını ölçmeye yarayan ölçekte yüksek puan alınması olumsuz çocukluk yaşantılarının yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışma bulgularına göre ebeveynlerin çocuklukta aile yaşantısı, okul yaşantısı ve kişisel sosyal yaşantısı ile demokratik tutumları arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Otoriter tutumun çocuklukta okul yaşantısı ile pozitif ilişkilirken aile yaşantısı ve kişisel sosyal yaşantı ile anlamlı ilişkisi yoktur.

Morris vd. (2021), olumsuz çocukluk deneyimleri ile olumsuz ebeveynlik tutum ve davranışlarının bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimleri sert ebeveynlik tutumları ile ilişkili bulunmuştur ve olumlu çocukluk deneyimlerinin olumsuz ebeveynlik tutumlarını azaltıcı bir etkisi olduğu sonucu çıkarılmıştır. Ebeveynleri ile güçlü ve olumlu ilişkilere sahip çocuklar yetişkinlikte daha yapıcı ebeveyn tutumları sergilemektedir. Olumlu çocukluk deneyimleri, ebeveynlik uygulamaları, ebeveyn tutum ve davranışları ile nesiller arası aktarılmaktadır.

Aynı zamanda ilgili literatür incelendiğinde olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili yapılan çalışmaların daha çok olumsuz çocukluk yaşantıları ile ilişkilendirildiği görülmektedir (Dengizek, 2015; Bozdemir ve Gündüz, 2016; Torun, 2021; Aksu, 2021; Saldanlı, 2022). Burakgazi (2019) çocukluk çağında olumsuz deneyimleri olan katılımcıların otoriter tutumu, olumsuz yaşantı düzeyi anlamlı olmayan katılımcıların ise daha çok demokratik tutumu benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çocukluk çağı travma puanları yükseldiğinde otoriter tutum puanlarının yükseldiğini, demokratik tutum puanının düştüğü tespit edilmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu ile olumlu duygular, olumlu ilişkiler, bağlanma, anlam, başarı ve sağlık arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan farklı olarak ise Güneş Kılıç (2022) çocukluk çağı olumsuz deneyimleri ile demokratik tutum ve otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Olumlu çocukluk yaşantıları aile içerisinde çocuğa karşı kabul, sevgi, hoşgörü, ilgi ve sağlıklı ilişkilerin olduğunu gösteren bir kavramdır (Doğan ve Yavuz, 2020). Demokratik tutum da ebeveynlerin çocuklarına karşı ilgi ve sevgiyle yaklaşması ve çocuklarının fikirlerine önem vermesini açıklamaktadır (Özyürek, 2004). Bu bağlamda olumlu yaşantıların olduğu ailelerde demokratik tutumun ön plana çıktığı söylenebilir.

Ebeveynler, kendi çocukluk deneyimlerini temel alarak çocuk yetiştirme tarzlarını şekillendirme eğilimindedir (Yavuzer, 2021). Olumlu çocukluk yaşantıları olan ebeveynlerin demokratik bir ortamda yetiştirildikleri için bu tutumu örnek aldıkları ve kendi çocuklarına da benzer bir yaklaşım sergiledikleri söylenebilir. Olumlu çocukluk yaşantıları, ebeveynlerin kendilerine ve başkalarına yönelik daha yüksek bir kendilik saygısı ve empati geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu durumun ebeveynlerin çocuklarının görüşlerini ve duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına olanak sağlayarak demokratik bir tutum sergilemelerini teşvik edebileceği düşünülmektedir.

5.1.6. Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeylerinin demokratik tutumu yordamasına ilişkin bulguların tartışılması

Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantılarının demokratik tutumu yordamasını tespit etmeye yönelik yapılan analizler sonucunda olumlu çocukluk yaşantılarının demokratik tutumu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu konuda literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde Ringsmose ve Kragh-Müller (2013) tarafından Danimarka’da yapılan çalışmada olumlu çocukluk deneyimlerinin demokratik vatandaşların gelişimi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Demokratik vatandaşlığın gelişiminin çocukluk yıllarından itibaren çocuklarla etkileşim şekli ve çocukların etkinliklere katılımı ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yetişkinler ve çocuklar arasındaki sağlıklı ilişkiler, yetişkinlerin çocuklara ilgi ve saygı göstermesi gibi olumlu çocukluk deneyimlerinin demokratik vatandaşlığın ve demokratik özelliklerin gelişimine destek olduğu bulunmuştur.

Çocukluk dönemi, bireylerin kişilik gelişimi ve davranışları üzerinde derin etkileri olan bir dönemdir. Olumlu ocukluk deneyimlerinin, ebeveynlerin kendi çocuklarını yetiştirme tutumlarını etkilediği ve demokratik tutumu anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Demokratik tutum, çocuğun kendi düşüncelerini ifade etmesine izin veren, onun duygusal ihtiyaçlarını önemseyen ve özgüven gelişimine destek olan bir ebeveynlik tarzını ifade eder (Sümer vd., 2010). Olumlu ocukluk yaşantılarının ebeveynlerin demokratik tutumu benimsemeleri ve uygulamalarını kolaylaştıracadığı düşünölmektedir. Çocuklar, güvenli ve sevgi dolu bir ortamda yetiştirildiklerinde, kendi düşüncelerini ifade etmeye cesaret ederler ve kendilerine güvenirler. Aynı zamanda, ebeveynlerin empati ve anlayış gösterdiği bir ortamda büyömek, çocukların başkalarını anlamalarını ve saygı göstermelerini sağlar (Özyürek, 2018). Bu da demokratik tutumun temelini oluşturan değerlerdendir.

Sonuç olarak, olumlu çocukluk deneyimlerinin ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme tutumlarını etkilediği ve demokratik tutumu anlamlı bir şekilde yordadığı görölmektedir. Olumlu ocukluk deneyimleri, güvenli bağlanma, sevgi, destek ve duygusal bağlantı gibi unsurları içerir. Bu unsurlar, çocukların duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur ve onların kendilerini ifade etmeleri, başkalarını anlamaları ve empati kurmaları gibi demokratik tutumları geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Olumlu ocukluk deneyimleri, çocukların duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı, sevgi dolu bir ortamda büyümelerini sağlamaktadır. Bu ortamda yetişen çocuklar, demokratik değerleri ve tutumları benimsemektedir. Ebeveynler kendi çocukluk deneyimlerini gözden geçirerek ve olumlu çocukluk deneyimlerini çocuklarına aktararak, demokratik tutumun güçlenmesine ve gelecek nesillerin hoşgörölü, anlayışlı ve saygılı bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunabilirler.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına göre benzer çalışmalar yapacak araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler verilmiştir.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

- Bu çalışmada Özyürek (2018) tarafından geliştirilen Anne-Baba Tutum Ölçeği-C Formu (ATBÖ-C) kullanılmıştır. Kullanılan ölçekte çocuk yetiştirme tutumları; demokratik tutum, otoriter tutum ve aşırı hoşgörülü tutum boyutlarıyla ele alınmıştır. Alanyazın incelendiğinde farklı çocuk yetiştirme tutum ölçeklerine rastlanmaktadır. Yapılacak yeni çalışmalarda farklı ölçekler kullanılarak farklı tutumlar incelenebilir.
- Literatürde yeni bir kavram olan olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveynlerle yapılacak olan diğer çalışmalarda kişilik tipleri, çalıştıkları meslek alanları, evlilik uyumları, çocuk sayısı ve çocukların doğum sırası gibi değişkenlerle birlikte ele alınmasıyla kapsamlı çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Yapılan çalışmanın örnekleme sadece ebeveynlerden oluşmaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda ebeveynler ile çocuklar örnekleme birlikte dahil edilerek karşılıklı ilişkiler incelenebilir.
- Araştırmanın örneklem grubu Zonguldak ilinde yaşayan ortaokul döneminde çocuğu olan ebeveynlerden oluşmaktadır. Gelecekte yapılacak yeni çalışmalar farklı illerde ve farklı yaş gruplarında çocuğu olan ebeveynlerle gerçekleştirilebilir.
- Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi nicel veri toplama araçlarıyla incelenmiştir. Yapılacak olan çalışmalarda nitel veri toplama araçları kullanılarak elde edilen veriler derinlemesine incelenebilir.
- Yapılan bu araştırma boylamsal bir modelle de incelenebilir.

5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Ebeveynlere yönelik olumlu çocukluk yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları konusunda eğitim programları hazırlanabilir. Bu programlar ebeveynlere gerekli bilgi ve becerileri kazandırarak ebeveynlerin tutumlarını sorgulamalarını ve olumlu bir çocuk yetiştirme ortamının oluşturulmasını destekleyebilir.

- Ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile demokratik tutum sergilemeleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergileyecekleri tutum çocuklarının büyüüp ebeveyn olduklarında da sergileyeceği tutumları etkileyeceği düşünülmektedir. Bu kapsamda ebeveynlere yönelik psiko-eğitim programları ve aile eğitimleri düzenlenebilir. Yapılacak aile eğitimlerine babaların katılımı teşvik edilebilir.
- Ailelere düzenlenecek eğitimlerin yanında çocukların olumlu çocukluk yaşantılarını artırmaya yönelik eğitsel ve psikolojik destek sunulabilir.
- Sadece ortaokul öğrenimlerine devam eden çocuğu olan ebeveynlere değil, ebeveyn olmaya hazırlanan çiftlere de çocuk yetiştirme tutumlarını geliştirmeye yönelik eğitimler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkyol, N. (2016). *Çocuk sahibi olan kadınların çocuk yetiştirme tutumları ile çocukluk dönemi örselenmiş yaşantıları, benlik saygıları ve ebeveyniyle bağlanma biçimleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Adana, F., & Kutlu, Y. (2009). Anne-baba tutumlarının adolesanların kendilik kavramı üzerine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 18-23.
- Adler, A. (2016). *Çocuk Eğitimi* (Çeviren: K. Şipal). Say Yayınları.
- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekânın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 10(1), 155-168.
- Ahmadova, P., & Yavuz, M. (2019). Annenin bağlanma özelliği ile ebeveyn tutumları ve çocukların ruhsal, davranışsal durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dergi Biruni*, 12(5), 1-28.
- Akatlı, R., & Tunçay, G. Y. (2022). Ebeveynlerin bağlanma biçimlerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki yordayıcı rolü. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 175-203.
- Akcan, G., & Taşören, A. B. (2020). Genç yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, öz-şefkat ve duygu düzenleme becerileri depresyon belirtilerini yordar mı?. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 37(2), 59-80.
- Akın, A., Uysal, R. & Çitemel, N. (2013). Çocukluk Dönemi Mutluluk/Huzur Anıları Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 71-80.
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174.
- Anlı, İ., & Can, Y. (2017). Alkol kullanım bozukluklarında erken dönem uyumsuz şemaların üstesinden gelme biçimleri: Şema terapi çerçevesinde bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(32), 15-32.
- Arslan, R. (2016). Çocukluk dönemi duygusal istismarı ile depresyon arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne ilişkin bir gözden geçirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 202-210.
- Arslan, G., & Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin problem çözme becerileri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(6), 33-42.
- Aslan, S. (2015). Suça eğilimi olan lise öğrencilerinin ailelerine ilişkin algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1) , 282-294.
- Aslışen, E. T. (2017). 5-6 yaş çocuklarının ve ebeveynlerinin bazı alışkanlıkları ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıklara ilişkin bir çalışma. *Başkent University Journal of Education*, 4(1), 11-28.
- Atalay, D., & Özyürek, A. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 815-834.
- Aunola K. & Nurmi, J.E. (2005). The role of parenting styles in children's problem

- behavior. *Child Development*. 76 (6), 1144-59.
- Ay, R. & Kılınçel, O. (2020). Panik bozukluğu olan hastalarda çocukluk çağı travması ile duygusal işlev bozukluğu arasındaki ilişki. *Cukurova Medical Journal*, 45(4), 1587-1597.
- Aydın, A. (2015). The relationship between parenting styles and personality traits of parents. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(2), 160-168.
- Aydın, B. (2020). *Çocuk ve ergen psikolojisi*, Nobel Yayıncılık.
- Aydın, E. (2018), *Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydiner, M. N. (2017). *Kadın Öğretmenlerin Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumu İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Özel Okul Örneği*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğan, G. (2022). *Lise Öğrencilerinin Ebeveyn Tutumları, Sosyal Destek Düzeyleri Ve Okula İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki: Kırklareli Örneği*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Journal of Bayburt Education Faculty*, 11(2), 569-585.
- Ayran, G. & Çelebioğlu, A. (2013). Ergenlerde akran zorbalığı ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Researcher: Social Science Studies*, 6(3), 129-140.
- Baglivio, M. T. & Wolff, K. T. (2021). Positive childhood experiences (PCE): Cumulative resiliency in the face of adverse childhood experiences. *Youth violence and juvenile justice*, 19(2), 139-162.
- Balat, G. U. (2010). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89-99.
- Basmacı, S. K. (1998). *Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Bayram, K., & Erol, A. (2014). Fibromiyalji ve romatoid artritte çocukluk çağı örselemeleri, anksiyete ve depresyon düzeyleri. *Archives of Neuropsychiatry*, 51(4), 344-349.
- Bethell, C., Jones, J., Gombojav, N., Linkenbach, J. & Sege, R. (2019). Positive childhood experiences and adult mental and relational health in a statewide sample associations across adverse childhood experiences levels. *JAMA Pediatrics*, 173(11), 1-10.
- Bilgin, O., İnce, M., Çolakoğlu, Ö. M. & Yeşilyurt, E. (2020). Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken*, 13 (3), 251-264.
- Bluestone, C., & Tamis-LeMonda, C. S. (1999). Correlates of parenting styles in predominantly working-and middle-class African American mothers. *Journal of Marriage and the Family*, 881-893.

- Bozyiğit, S., & Madran, C. (2018). Çocukların çevre bilinçli tüketici olarak sosyalleşmesinde annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 173-196.
- Burakgazi, S. (2019). Annelerin çocukluk çağı travmaları ile çocuk yetiştirme tutumları ve genel psikolojik durumları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Burger, Jerry M. (2016). *Kişilik* (5. Basım). Kaknüs Yayınları.
- Campo, A. T. & Rohner, R.P. (1992). Relationship between perceived parental acceptance-rejection, psychological adjustment and substance abuse among young adults. *Child Abuse & Neglect*, 16(3), 429-440.
- Canatan, K. (2020). Geleneksel ve modern ailelerde çocuk yetiştirme tutumları. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 151-165.
- Cantekin, D., & Gültekin Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 87-92.
- Chopik, W. J., Edelstein, R. S., & Grimm, K. J. (2019). Longitudinal changes in attachment orientation over a 59-year period. *Journal of Personality and Social Psychology*, 116(4), 598-611.
- Chung, E. K., Mathew, L., Elo, I. T., Coyne, J. C., & Culhane, J. F. (2008). Depressive symptoms in disadvantaged women receiving prenatal care: the influence of adverse and positive childhood experiences. *Ambulatory Pediatrics*, 8(2), 109-116.
- Crandall, A., Miller, J. R., Cheung, A., Novilla, L. K., Glade, R., Novilla, M. L. B., ... & Hanson, C. L. (2019). ACEs and counter-ACEs: How positive and negative childhood experiences influence adult health. *Child abuse & neglect*, 96, 104089.
- Corey, G. (2008). Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları (Çeviren: T. Ergene). Mentis Yayıncılık.
- Cox, J., Kopkin, M. R., Rankin, J., S Tomeny, T., & Coffey, C. A. (2018). The relationship between parental psychopathic traits and parenting style. *Journal of Child and Family Studies*, 27, 2305-2314.
- Çağdaş, A. & Şahin Seçer, Z. (2015). Anne-Baba Eğitimi. (İkinci basım). Eğiten Kitap.
- Çiçek, İ. & Çeri, V. (2021). Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği: Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Humanistic Perspective*, 3(3), 643-659.
- Çöpür, M. (2019). *Çocuk Ruh Sağlığı* (1.Basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dalgar, G., Civil, F., Savaş, E., & Şahin, A. (2022). Erken çocuklukta bağlanma: John Bowlby ve Mary Ainsworth açısından incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 85-92.
- Daines, C. L., Hansen, D., Novilla, M. L. B., & Crandall, A. (2021). Effects of positive and negative childhood experiences on adult family health. *BMC Public Health*, 21, 1-8.
- Delibaş, F. (2016). *Çift Gelirli Ailelerde Babaların Çocuk Yetiştirmeye Katılım Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, E., & Demir, M. (2021). *Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Romantik İlişkilerde*

- Çatışma Çözme Stillerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Demir, E. K., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Demir, E. Y., & Soygüt, G. (2014). Şema terapisi ile izlenen bir olgu bağlamında panik bozukluğu ile şemalar arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: Olgu sunumu. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 109-115.
- Demir, P. & Çakın, N. (2020). Kendine zarar verme davranışı ve çocukluk dönemi örselenme yaşantıları: Bir gözden geçirme. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (10), 129-155.
- Demirci, K. (2016). Çocukluk çağı travmaları ve obsesif kompulsif yağların ilişkisinin incelenmesi. *Duygudurum Bozuklukları Dergisi*. 6(1), 7-13.
- Demirdöven, B., & Özyürek, A. (2022). Okul öncesi çocuğu olan annelerin ebeveynlik öz yeterlikleri ve tutumları arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(82), 495-510.
- Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Deniz, D. (2017). Suç işleyen bireylerde çocukluk çağı travmaları ve dissosiyatif yaşantıların sıklığı. *Türkiye Klinikleri*, 14(2), 34-47.
- Derman, M. T., & Başal, H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- Dinn, A. A., & Sunar, D. (2017). Çocuk yetiştirme tutumları ve bağıntılarının kültür içi ve kültürlerarası karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 95-110.
- Doğan, T. & Aydın, F. T. (2020). Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Hayef: Journal of Education (Online)*, 17(1), 1-19.
- Doğan, T. & Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330.
- Durmuşoğlu, N. & Doğru, S. S. Y. (2006). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 237-246.
- Duymaz, G. (2020). Bağlanma Temelli Terapiler (Editör: Asude Malkoç & Meltem Aslan Gördesli). *Ruh Sağlığı Profesyonelleri için El Kitabı: Kuram, İlke ve Teknikler*. Nobel Akademik
- Erdem, Z. (2018). *Panik Bozukluğu Hastalarında Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışlarının Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Erdoğan, Ö. & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 51-72.
- Eroğlu, M. (2014). *0-6 Yaş Çocuğa Sahip Anne Babaların Sosyo-Ekonomik*

- Durumlarının Ve Benlik Saygılarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Eroğlu, K. & Odacı, H. (2019). Ortaokul yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal anksiyete düzeyleri ile benlik saygıları, anne-baba tutumları, mükemmeliyetçilik özellikleri arasındaki ilişki. *Turk J Child Adolesc Ment Health*, 26(3), 108-115.
- Ersoy, C. (2016). *Annelerdeki Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İlköğretim Çağındaki Çocuklarda Karşılaşılan Davranış Problemleri Üzerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertaç, B. (2021). *Yetişkin Bireylerde Obsesif İnanış Düzeyleri İle Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, Bilişsel Çarpıtmalar Ve Ruminasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul.
- Ertürk, İ. Ş., & Kaynar, G. (2017). Kişilik bozukluklarında şema terapi yaklaşımı. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 97-114.
- Eryılmaz, A. (2017). Pozitif Psikoterapiler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(3), 346-362.
- Eryılmaz, A. & Mutlu, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Bireyle Psikolojik Danışma* (2. Basım). Anı Yayıncılık.
- Evren, C., & Ögel, K. (2003). Alkol/madde bağımlılarında dissosiyatif belirtiler ve çocukluk çağı travması, depresyon, anksiyete ve alkol/madde kullanımı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4(1), 30-37.
- Genç, S. Z., & Uslu, E. M. (2022). Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ailelerin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 111-135.
- Gençtanırım Kurt, D. & Çetinkaya Yıldız, E. (2017). *Kişilik Kuramları: Gerçek Yaşamdan Kişilik Analizi Öyküleriyle* (1. Basım). Pegem Akademi.
- Gökçe, F. (2013). *5-6 Yaş Çocukların Sosyal-Duygusal Uyumları ile Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Günay, A. R., & Erdem, A. (2021). Evlilik uyumu, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevselliği arasındaki ilişki. *EKEV Akademi Dergisi*, (86), 149-170.
- Gündüz, A., & Gündoğmuş, I. (2019). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile otomatik düşünceler, ara inançlar, uyumsuz şemalar, anksiyete ve depresif belirti şiddeti ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22 (4), s. 424-435.
- Gündüz, A., Yaşar, A. B., Gündoğmuş, İ., Savran, C., & Konuk, E. (2018). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 68-75.
- Gündüz, Z. B., & Özyürek, A. (2018). Lise öğrencilerinin okul tükenmişlik düzeyleri ve anne-baba tutum algıları arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 17(1), 384-395.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Güneş Kılıç, A. (2022). *Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs

Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.

- Haktanır, G., Baran, G., & Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 22(109), 27-31.
- Hudaynazarova, A. (2022). *Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Geçirmiş Ergenlerin Ostrasizm (Sosyal dışlanma) ve Affetme Düzeylerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ilıcak, A. (2020). *Hastalık Kaygısı Bozukluğu ile Panik Bozukluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Isık, N. A. (2023). Erken dönem olumsuz çocukluk yaşantılarının ayrılma-bireyleşme düzeyi ve yaşam doyumuna etkisi: üniversite öğrencileri örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 240-249.
- İçmeli, C., Ataoğlu, A., Canan, F., & Özçetin, A. (2008). Zihinsel özürli çocukları olan ebeveynler ile sağlıklı çocuklara sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının karşılaştırılması. *Duzce Medical Journal*, 10(3), 21-28.
- İnanç, L., Altıntaş, M., & Barış, T. (2017). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1731.
- Kalaylı, A., Akduman, G. G., & Özyürek, A. (2023). Investigation of factors affecting the child-rearing attitudes of mothers and fathers with CHAİD analysis. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 53-75.
- Karadoğan, U. C. (2019). “Çocuk ve çocukluk” kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(7), 195-226.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler* (36. Basım). Nobel Yayıncılık.
- Kaya, A. G., & Buğa, A. (2021). Anne babaların ebeveyn davranışlarının ve evlilik doyumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(51), 371-410.
- Kelleci, H. (2019). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumunun Yaşam Doyumu, Evlilik Doyumu, Umutsuzluk Düzeyi Açısından İncelenmesi*. Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kıvanç, R. (2020). *24-36 Aylık Çocuğu Olan Annelerin Özyeterlik Algıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Çocuğun Motor Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocatürk, M., & Çiçek, İ. (2021). Relationship between positive childhood experiences and psychological resilience in university students: The mediating role of self-esteem. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 1-12.
- Kordi, A., & Baharudin, R. (2010). Parenting attitude and style and its effect on children's school achievements. *International Journal of Psychological Studies*, 2(2), 217.
- Kosterman, R., Mason, W. A., Haggerty, K. P., Hawkins, J. D., Spoth, R., & Redmond, C. (2011). Positive childhood experiences and positive adult functioning: Prosocial continuity and the role of adolescent substance use. *Journal of Adolescent Health*, 49(2), 180-186.

- Körük, S., & Özabacı, N. (2018). Şema terapinin depresif bozuklukların tedavisindeki etkililiği: Bir meta-analiz. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(4), 470-480.
- Kurttekin, M. (2018). *2-4 Yaş Grubunda Çocukları Olan Ailelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu (Diyarbakır Örneği)*. Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Küçükler, B., & Tekin, U. (2018). 7.8 sınıf özel okul öğrencilerinin sınav kaygısı ile anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçi kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 4(2), 55-68.
- Lee, H., & Schafer, M. (2021). Are positive childhood experiences linked to better cognitive functioning in later life?: Examining the role of life course pathways. *Journal of aging and health*, 33(3-4), 217-226.
- Malkoç, A. & Aslan Gördesli, M. (2020). Ruh Sağlığı Profesyonelleri İçin El Kitabı: Kuram, İlke ve Teknikler, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Manap, A. (2015). Çocukluk yaşantıları ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 822-826.
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205-220.
- McCarthy, G., & Maughan, B. (2010). Negative childhood experiences and adult love relationships: The role of internal working models of attachment. *Attachment & Human Development*, 12(5), 445-461.
- McKillup, S. (2011). *Statistical explained: an introductory guide for life scientists*. Cambridge University Press.
- Mongrain, M., & Anselmo-Matthews, T. (2012). Do positive psychology exercises work? A replication of Seligman et al.(). *Journal of Clinical Psychology*, 68(4).
- Morris, A. S., Hays-Grudo, J., Zapata, M. I., Treat, A., & Kerr, K. L. (2021). Adverse and protective childhood experiences and parenting attitudes: The role of cumulative protection in understanding resilience. *Adversity and Resilience Science*, 2, 181-192.
- Nacak, M., Yağmurlu, B., Durgel, E., & van de Vijver, F. (2011). Metropol ve Anadolu'da ebeveynlik: Biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 85-100.
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z., & Erten, H. (2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarının yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 143-152.
- Ozensel, B. (2004). Türk toplumunda çocuğun yetiştirilmesinde annenin rolü: Konya ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 77-96.
- Öğretir Özçelik, A., & Şıvkın, E. (2019). Çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerdeki anne tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 9(1), 1-14.
- Özgen, H. (2017). *Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgündüz, C. M., Kenar Güler, J., Tekin, A., Özer, Ö. A., & Karamustafalıoğlu, O.

- (2019). Obsesif-kompulsif bozukluk hastalarında dissosiyasyon ve çocukluk çağı travmalarının sağlıklı gönüllülerle karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 287-295.
- Öztürk, E. (2016). Psicotarih açısından çocuk yetiştirme tarzları ve çocuk istismarı. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine-Special Topics*, 2(3), 24-34.
- Öztürk, E. & Derin, G. (2021). Dissosiyatif bozukluklarda kendine zarar verme davranışları ve intihar eğilimleri: travma perspektifinden psikoterapötik bir değerlendirme. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 7 (1) , 9-31.
- Özyürek, A. (2022). Engelli Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(4), 1121-1140.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özyürek, A. (2018). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve üç farklı ölçek geliştirme çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 659-676.
- Özyürek, A., Aydın, A., Şirin, Ş., Turan, R., & İrken, F. (2020). Okul öncesi çocuğa sahip Türkiye'de ve yurtdışında yaşayan Türk ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının karşılaştırılması. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 12(45), 215-222.
- Özyürek, A., & Özkan, İ. (2015). Ergenlerin okula yönelik öfke düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 280-296.
- Özyürek, A., & Tezel Şahin, F. (2005). 5 ve 6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Pekkarakaş, E. (2010). *3-6 Yaş Çocukların Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Eğitime Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Read, J., & Bentall, R. P. (2012). Negative childhood experiences and mental health: theoretical, clinical and primary prevention implications. *The British Journal of Psychiatry*, 200(2), 89-91.
- Reavis, J. A., Looman, J., Franco, K. & Rojas, B. (2013). Adverse childhood experiences and adult criminality: How long must we live before we possess our own lives?, *Original Research & Contributions*, 17(2), 44-48.
- Richards, M., & Huppert, F. A. (2011). Do positive children become positive adults? Evidence from a longitudinal birth cohort study. *The Journal of Positive Psychology*, 6(1), 75-87.
- Ringsmose, C., & Kragh-Müller, G. (2013). How positive childhood experiences promote children's development of democratic skills: A reflection from Denmark. *Childhood Education*, 89(4), 224-233.
- Saldanlı, M. (2022). *Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının çiftler arasındaki uyumlarına, iletişim kurma becerilerine, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

İstanbul.

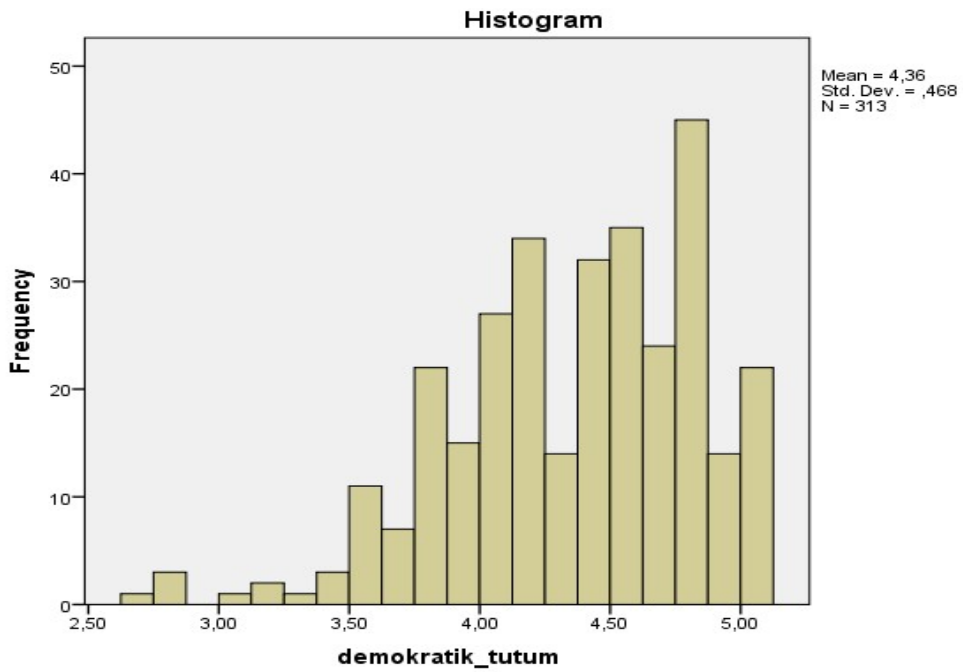
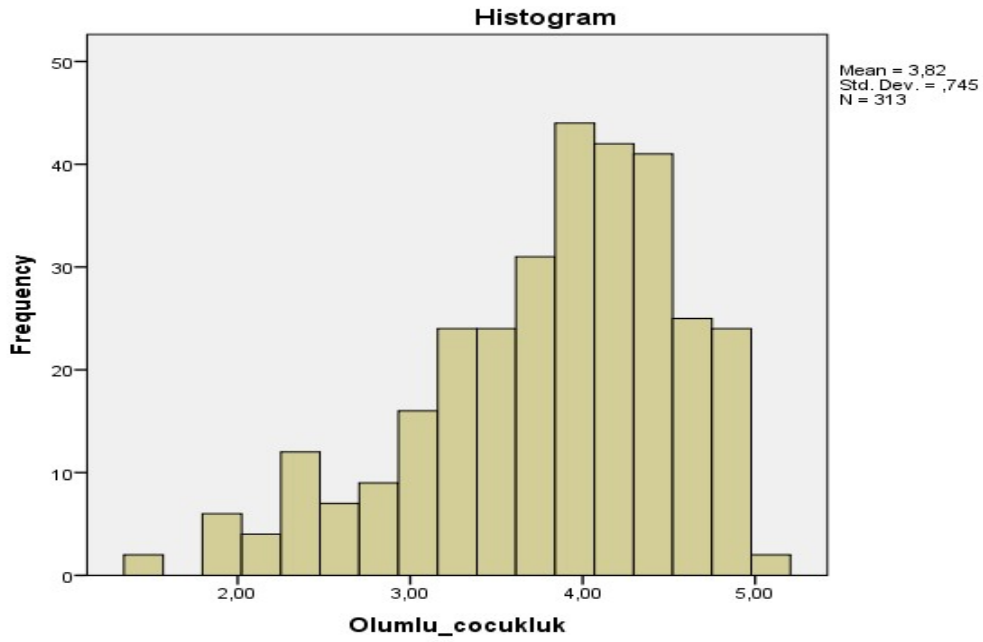
- Saltalı, N. D., & Arslan, E. (2012). Ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışını yordaması. *İlköğretim Online*, 11(3), 729-737.
- Seligman, M. E. P., Steen, T. A., Park, N., & Peterson, C. (2005). Positive psychology progress: Empirical validation of interventions. *American Psychologist*, 60, 410-421.
- Sertelin, Ç. (2003). *Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sever, M. (2021). *Ergenlerde Bağlanma, Yaşam Doyumu ve Karar Verme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Ayvansaray Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Sezer, Ö. & Oğuz, V. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 743-758.
- Skodol, A. E., Bender, D. S., Pagano, M. E., Shea, M. T., Yen, S., Sanislow, C. A., ... & Gunderson, J. G. (2007). Positive childhood experiences: Resilience and recovery from personality disorder in early adulthood. *Journal of Clinical Psychiatry*, 68(7), 1102.
- Soylu, D. (2022). *3-6 yaş arası çocukları olan annelerin çocukluk çağı travmaları, çocuk yetiştirme tutumları ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17, 125-146.
- Sümer, N., Güngör, D. & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 42-59.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şenkal, İ., & Işıklı, S. (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 261-67.
- Şenol, F. B., & Karaca, N. H. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 1-19.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.). Boston, MA: Pearson.
- Taş, S. (2022). Olumlu çocukluk yaşantılarının bireysel yaratıcılıkla ilişkisinde öz-

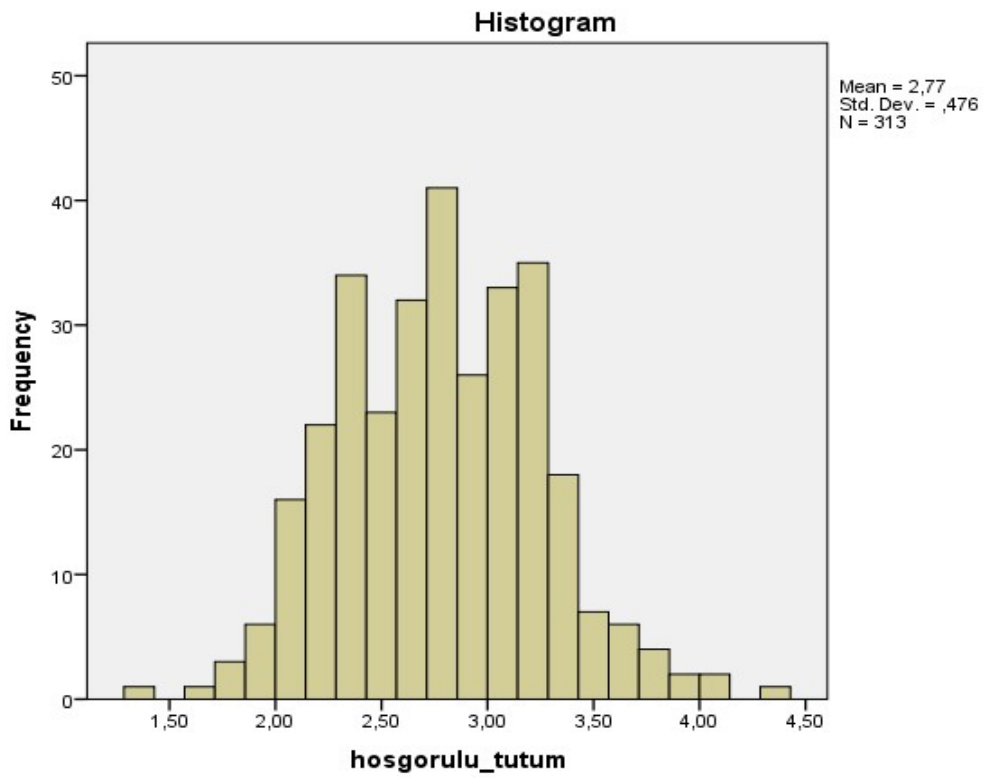
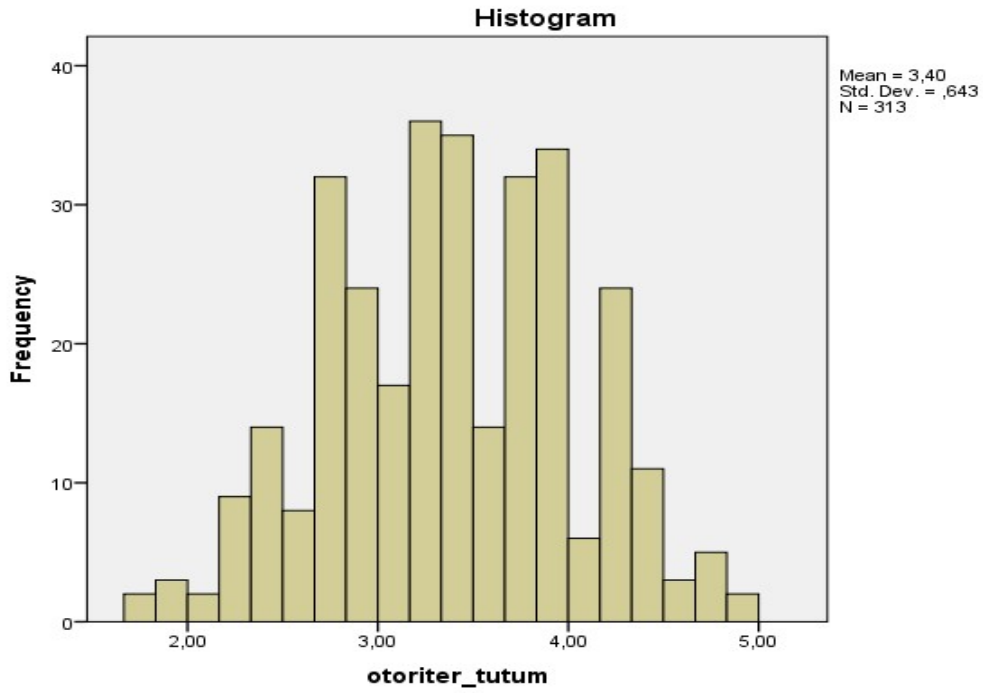
- saygının aracılık etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 296-310.
- Taş, M. A., & Yılmaz, N. (2020). Çocukluk deneyimleri, azim ve girişimcilik niyeti ilişkisi: sağlık yönetimi öğrencileri üzerinde bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1089– 1106.
- Tatlı, S., Selimoğlu, H., & Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 101-114.
- Taylor, E. (2001). Positive psychology and humanistic psychology: A reply to Seligman. *Journal of Humanistic Psychology*, 41(1), 13-29.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Değerlerin Edinilmesinde Ailenin Rolü, 2017. Aile Eğitim Programı.
- Tekingündüz, S., Kurtuldu, A., & Öksüz, S. (2015). İş-aile yaşam çatışması, iş tatmini ve iş stresi arasındaki ilişkiler. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 27-42.
- Tezel Şahin, F., & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12), 7-12.
- Tuna, S. T. (2022). Folklor Metinlerini Pozitif Psikoloji Kavramlarıyla Yorumlamada Bir Örnek: Sevgi Konulu Ninniler. *Folklor/Edebiyat*, 28(112), 965-982.
- Tunca, A. (2022). Kadınların mutluluğunun yordayıcıları olarak öz-şefkat ve olumlu çocukluk yaşantıları. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 535-545.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Uygun, N., & Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507.
- Uykan, E. & Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6 (3), 1620-1644.
- Üstün, F. (2022). *Olumlu Çocukluk Çağı Yaşantılarının Kariyer Uyum Yetenekleri ve Yaşam Doyumuyla İlişisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Lefkoşa.
- Yalçın, V. (2016). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yaman Akpınar, T. & Özteke Kozan, H. İ. (2019). Çocukluk dönemi mutluluk anıları ile kendini toparlama gücünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 1-13.
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk Psikolojisi*(45. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Yıldızhan, E. (2017). Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 22(1), 66-72.
- Yılmaz, N. (2020). *Lise Öğrencilerinde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı ve*

- Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yılmaz, H., & Büyükcebeci, A. (2019). Bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçları. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(54), 707-744.
- Yılmaz, B. (2023). *Pandemi Sürecinde Ebeveynlerin Algıladıkları Sosyal Desteğin Çocuk Yetiştirme Tutumları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Yılmaz, H. (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 3-31.
- Yılmaz, G. (2021) *Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları Düzeylerinin, Çocuklarının Arkadaşlık İlişkilerine Yansıması*. Yüksek lisans tezi, Çığ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yolcu, S., Erdoğan, N. I., & Tetik, G. (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 226-239.
- Yörükoğlu, A. (2008). *Çocuk ruh sağlığı*. Özgür Yayın Dağıtım.
- Yurdakul, K. I., Dönmez, O., Yaman, F., & Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 12(4), 883-896.
- Yüksel, Ç. (2012). *Sosyal Anksiyete Bozukluğunda Çocukluk Çağı Travmaları ve Çocuklukta Ebeveyn Tutumunun Değerlendirilmesi*. Uzmanlık tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Yüksel, T. (2019). Bir üniversite hastanesi çocuk psikiyatrisi polikliniğinde değerlendirilen suça sürüklenen çocuklar. *Dicle Tıp Dergisi*, 46 (3), 559-565.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.
- Xavier, A., Cunha, M., ve Pinto Gouveia, J. (2015). Deliberate self-harm in adolescence: The impact of childhood experiences, negative affect and fears of compassion. *Revista de Psicopatología y Psicología Clínica*, 20(1), 41-49.
- Xu, Z., Zhang, D., Ding, H., Zheng, X., Lee, R. C. M., Yang, Z., ... & Wong, S. Y. S. (2022). Association of positive and adverse childhood experiences with risky behaviours and mental health indicators among Chinese university students in Hong Kong: An exploratory study. *European journal of psychotraumatology*, 13(1), 2065429.
- Qu, G., Ma, S., Liu, H., Han, T., Zhang, H., Ding, X., ... & Sun, Y. (2022). Positive childhood experiences can moderate the impact of adverse childhood experiences on adolescent depression and anxiety: Results from a cross-sectional survey. *Child Abuse & Neglect*, 125, 105511.

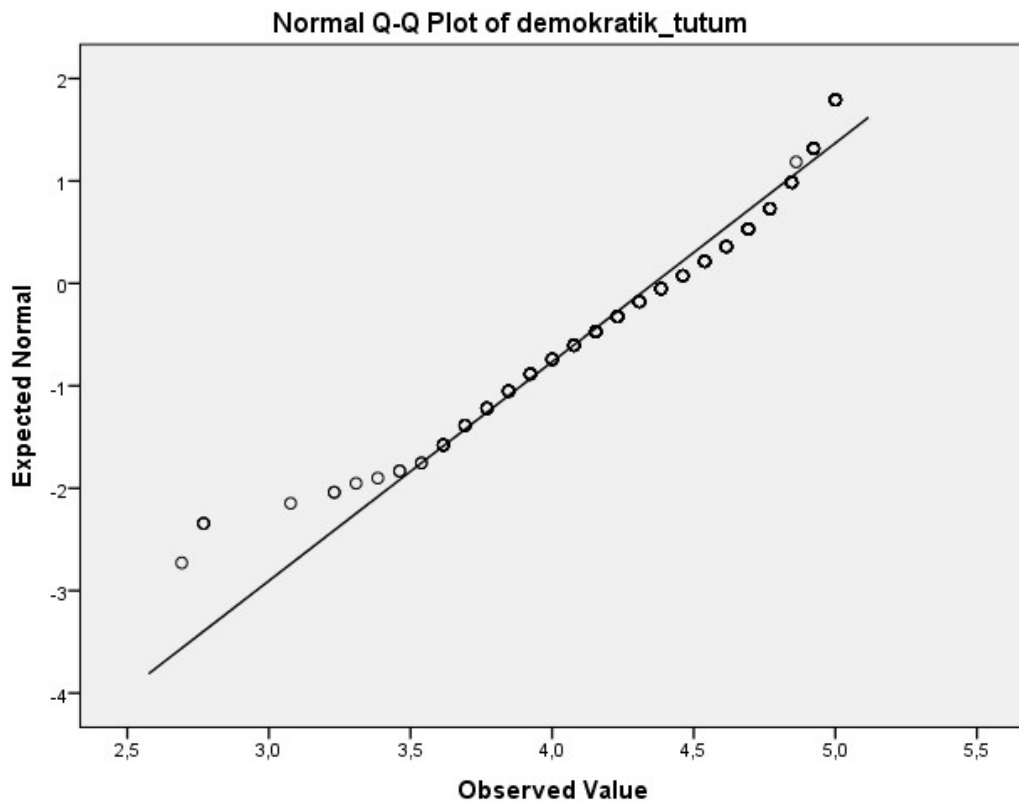
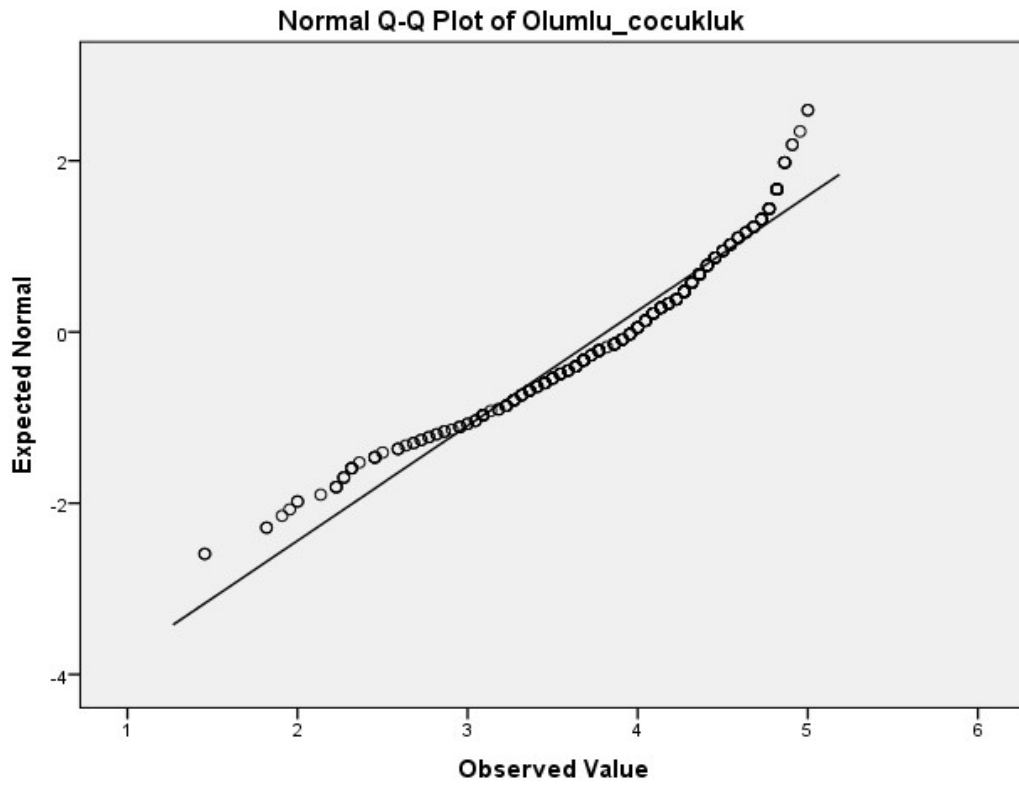
EKLER

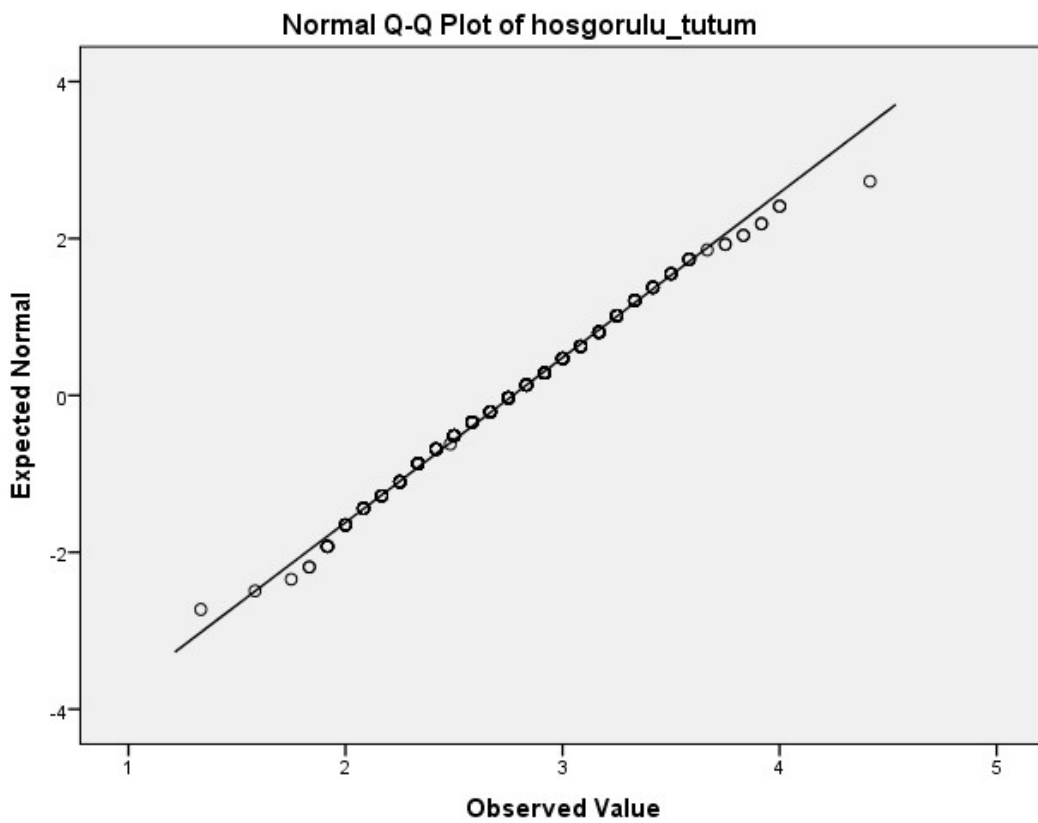
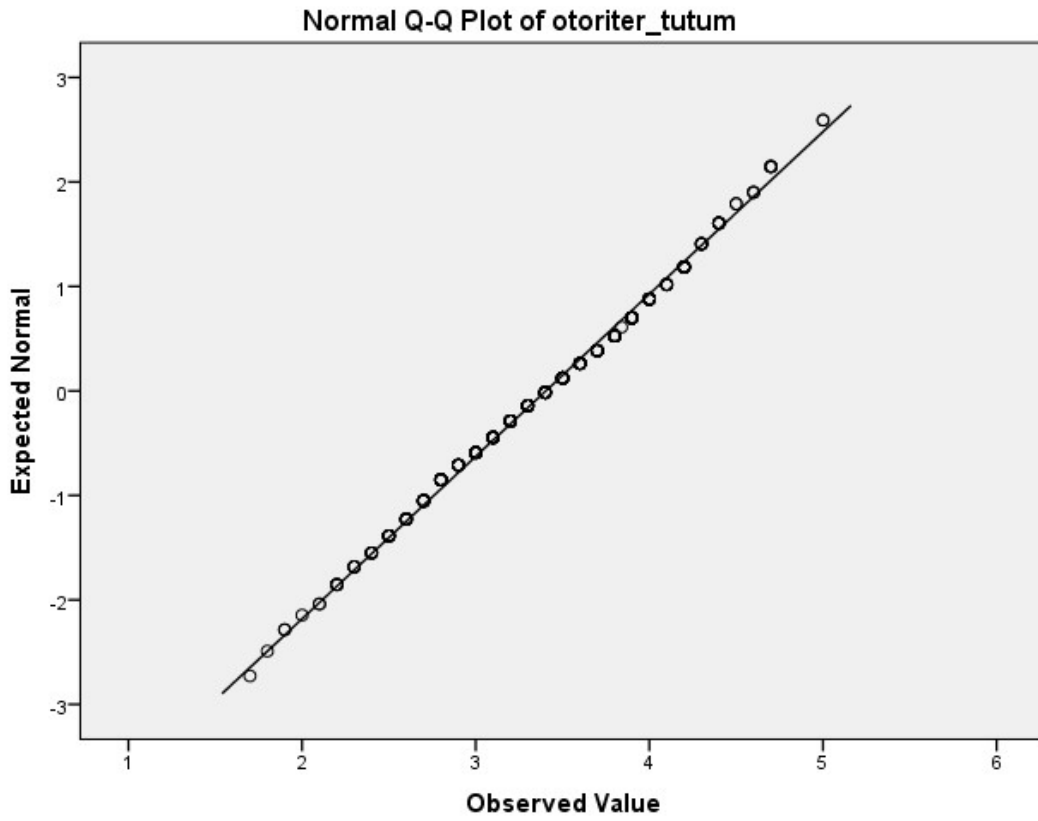
EK-1: HİSTOGRAM GRAFİKLERİ

EK-2: Q-Q PİLOTS TESTLERİ

EK-3: ETİK KURUL İZİNİ

Evrak Tarihi ve Sayısı: 28.11.2022-233981

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI

13

KARAR SAYISI

2022/455

KARAR TARİHİ

21.11.2022

KARAR NO: 2022/455

Düzce Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık tezli yüksek lisans programı öğrencisi Mert YAVUZ'un "Ebeveynlerin Çocuklarını Yetiştirme Tarzı ile Olumlu Çocukluk Yaşantıları ve Algılanan Yetiştirilme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışması Etik Kurulumuzca incelenmiş olup, Kişisel Bilgi Formunda yer alan "Şu anki Gelir Durumunuz" ifadesinin kategorilerinin alt ve üst sınırları çakışmaktadır. Bu durum katılımcıların hangi sınıfta olduğuna ilişkin belirsizlik yaşamasına neden olabilir ve bu değişkenlere ilişkin elde edilecek verilere dayalı karşılaştırmaların objektifliğini düşürebilir. Tespitler doğrultusunda düzenlemelerin yapılması koşulu ile uygulamasının etik açıdan uygun olduğuna;

Oy birliği ile karar verildi.

EK-4: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Değerli Katılımcı,

Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Tuğba Seda ÇOLAK ve Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Mert YAVUZ “Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bir çalışma yürütmektedir. Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu kapsamda sizlere Kişisel Bilgi Formu, Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği (ATBÖ-C) uygulanacaktır. Çalışmaya katılım tamamen gönüllük esasına dayalıdır. Araştırma yaklaşık olarak 10 dakika sürecektir. Gizlilik esasına dayalı olarak yapılacak bu çalışmadan elde edilecek veriler tamamen bilimsel bir çalışmada kullanılacak olup kişisel bilgileriniz kimseyle paylaşılmayacaktır. Bu formu okuduktan sonra onaylamanız halinde araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Yukarıda yer alan bilgileri okudum, anladım. Bu araştırmaya hiçbir baskı altında kalmadan gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

İletişim Bilgileri;

Telefon:

e-posta:

Katılımcının;

Adı-Soyadı

İmzası

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, bilimsel bir araştırma kapsamında yürütülmektedir. Formun üzerine isminizi yazmanız istenmemektedir. Sorulara vermiş olduğunuz yanıtlar bu araştırma için çok değerlidir. Bu nedenle maddeleri içtenlikle cevaplamanız ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanız çok önemlidir. Her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra kutucuğu (X) işaretleyiniz. Araştırmaya katılımınız için teşekkür ederiz.

Yaş:

Ebeveyn Rolü: Anne () Baba ()

Öğrenim Düzeyi: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite()
Yüksek lisans/Doktora()

Çocukluğunuzu Geçirdiğiniz Yer: Köy () Kasaba () İlçe() Şehir () Büyükşehir ()

EK-5: OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI ÖLÇEĞİ

Aşağıda çocukluk yaşamınız ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen bu ifadele katılıp katılmadığınızı 11 (ON BİR) yaşından önceki yaşamınızı düşünerek cevaplayınız.	Hiç katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Çocukluğumda bir hata yaptığımda ailem affediciydi.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
3. Ailem bana önemli ve değerli bir kişi olduğumu hissettirirdi.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
5. Ailem bana içten bir ilgi gösterirdi.	1	2	3	4	5
6. Çocukluğuma ilişkin anılarım çoğunlukla olumludur.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
9. Çocukluğum mutlu bir aile ortamında geçti.	1	2	3	4	5
10. Akranlarımla karşılaştığımda daha mutlu bir çocuktum	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
12. Eğlenceli bir çocukluk geçirdiğimi söyleyebilirim	1	2	3	4	5
13. Çocukluğumda duygularımı rahatça ifade edebileceğim bir ortam vardı.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
15. Çocukluğum sevgi dolu bir ortamda geçti.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
17. Çocukluğumda ihtiyacım olan duygusal desteği aldığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
19. Çocukluğumda yeterince takdir edildiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
22. Çocukluğumda kendimi güvende hissedirdim.	1	2	3	4	5

EK-6: ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli Anne ve Babalar, Aşağıda verilen anne -babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin ifadelere katılma düzeyinizi “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kısmen katılıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Hiç katılmıyorum” şıklarından birini işaretleyerek (X) belirtmeniz beklenmektedir. Katılarınız için teşekkürler.	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.					
3. Çocuğumla ilgili konularda kontrolü her zaman elimde tutarım.					
5. Çocuğuma, onu cezalandırılacağı söylesem de bu cezaları uygulamam.					
6. Çocuğuma duyduğum güveni ona belirtirim.					
8. Çocuğumu şımartırım.					
9. Çocuğumun gelişimini ve yetişmesini, asla kendi haline bırakmam.					
11. Gerçekleştiremediğim hedeflere çocuğum ulaşmasını beklerim.					
12. Çocuğum, yapmasını istediğim bir işi yapmadığında hoşgörü ile karşılarım.					
14. Çocuğuma hiçbir konuda “hayır” demem.					
16. Çocuğumun bireysel özelliklerin ve mizacının farkında olarak ona saygı duyarım.					
17. Çocuğumdan, koyduğum kurallara sorgulamadan uymasını beklerim.					
18. Çocuğumun yaptığı bir yanlışta eşim kızarsa, ben hoşgörü ile					

yaklaşırım.					
19. Çocuğum olumlu davranışlar sergilediğinde, onu överim.					
22. Küçük çocuklardan, büyük kardeşleri gibi kurallara uymasını beklemem.					
23. Çocuğumun, benim yaptığım hataları tekrarlamamasını beklerim.					
24. Farklı bir ortamda, çocuğumun kurallara uymamasını önemsemem.					
26. Çocuğuma karşı duygularımı güzel sözlerle, sarılarak ve öperek gösteririm.					
27. Çocuğumun her an nerede ve ne yaptığını takip ederim.					
29. Çocuğum ile göz teması kurar ve sözünü kesmeden dinlerim.					
30. Çocuğumun girişkenliğini ve yeteneklerini desteklerim.					
32. Çocuğumun sorularını önemserim ve sabırla cevaplarım.					
33. Çocuğuma hiçbir zaman şiddet uygulamam.					
35. Çocuğum hata yaptığında, onu ayıplamam.					

EK-7: ÖLÇEK İZİNLERİ

Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği

İyi günler Tayfun hocam;

Ben Mert YAVUZ, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Akademik Danışmanım Dr. Öğr. Ü. Tuğba Seda ÇOLAK ile birlikte yapacağımız araştırmalarda kullanmak üzere 2020 yılında geliştirdiğiniz Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeğini uygulamak için izninizi istiyoruz.

Geri dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederiz.

İyi çalışmalar dileriz.

Mert YAVUZ
Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Tayfun Dogan
Alıcı: ben = 28 Mart Paz 14:28 ☆ ↶ ⋮

Merhaba Mert,
Ölçeği web sitemden indirerek kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar dilerim.

Anne Baba Tutum Ölçeği (ATBÖ-C)

Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)-C Formu Kullanım İzin Talebi Gelen Kutusu X

Mert Yavuz
İyi günler Arzu hocam; Ben Mert YAVUZ, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Aka

ARZU OZYUREK
Alıcı: ben = 1

Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Mert YAVUZ

Yabancı Dili: İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2019
Lise		Çankırı Nevzat Ayaz Anadolu Öğretmen Lisesi	2015

DİĞER YAYINLAR

Bilgin, O., Akçıl, S. & Yavuz, M. (2022). COVID-19 pandemisi ve psikolojik sağlamlık: Türkiye’de yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 194-202.